

DİJİTAL FEMİNENLİK VE CİNSİYETLENDİRİLMİŞ DUYGULAR: 'ŞANSLI KIZ SENDROMU' TRENDİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

Hilal TAKCI KILINÇ*

Gönderim Tarihi: 01.12.2025 – Kabul Tarihi: 31.03.2026

Takci Kılınç, H. (2026). Dijital feminenlik ve cinsiyetlendirilmiş duygular: 'Şanslı kız sendromu' trendi üzerine bir inceleme. *Etkileşim*, 17, 648-681.
<https://doi.org/10.32739/etkilesim.2026.9.17.352>

Bu çalışma araştırma ve yayın etiğine uygun olarak gerçekleştirilmiştir.

Öz

Bu çalışma, son yıllarda sosyal medya platformlarında trend olan 'Şanslı Kız Sendromu' söylemini, toplumsal cinsiyet, neoliberal özneleşme ve cinsiyetlendirilmiş duygular çerçevesinde incelemektedir. Çalışma, *TikTok*, *Instagram* ve *YouTube* gibi sosyal medya platformlarında hızla dolaşıma giren bu trendde şansın nasıl kişisel bir yaratım olarak sunulduğunu ve feminenliğin hangi duygulanımsal kodlar üzerinden yeniden üretildiğini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Araştırmanın yöntemi, YouTube'da başlığında 'Şanslı Kız Sendromu' veya 'Lucky Girl Syndrome' ifadesi geçen 10 Türkçe videonun ölçüt örnekleme yöntemiyle seçilmesine ve bu videoların transkriptlerinin çıkarılarak tematik analiz ve eleştirel söylem analizi teknikleriyle çözümlenmesine dayanmaktadır. Analiz sonucunda iki temel tema ortaya çıkmıştır: 'Neoliberal-Spiritüel Özne: Şansın İmalatı' ve 'Şanslı 'Kız' Olmanın Duygulanım Bedeli'. İlk tema, neoliberal bireycilik ile New Age pratiklerinin harmanlandığı bir özne kurgusunu görünür kılar. 'Şanslı Kız Sendromu' trendi, pozitif düşünme, akışa güvenme, şükür, tevekkül ve iyimserlik gibi zihinsel tutumları ve duygusal pratikleri, aktörlerin istedikleri şeylere ulaşmalarını sağlayan yaratıcı bir güç olarak kurgulamakta ve böylece başarıyı ve başarısızlığı bireysel faktörlere indirgeyen neoliberal söylemi spiritüel anlatılarla yeniden çerçevelemektedir. İkinci temada, kadınlara hitap eden bu trendde, şükür, sabır, uyum ve minnet gibi duyguları feminenlikle ilişkilendiren geleneksel stereotiplerin, başka deyişle cinsiyetlendirilmiş duyguların yeniden üretildiği görülmektedir. Aynı zamanda yetişkin kadınlara hitap ederken kız ifadesinin tercih edilmesi, feminenliği çocuksu ve zararsız bir pozisyona yerleştirmekte; bu da söz konusu söylemin feminen duygulanımı belirli sınırlar ve kalıplar içinde inşa ettiğini göstermektedir. Özetle bulgular, bu trendin dijital feminenliğin güncel bir formu olarak neoliberal söylemleri spiritüel içeriklerle meşrulaştırdığını ve kadınları, uyum bozucu duygularını sürekli olarak düzenlemekle yükümlü birer özne pozisyonuna yerleştiren geleneksel stereotipleri yeniden ürettiğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: dijital feminenlik, şanslı kız sendromu, neoliberalizm, spiritüalizm, cinsiyetlendirilmiş duygular.

* Doktora Öğrencisi, Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli, Türkiye.
hilaltakci@gmail.com, ORCID: 0000-0001-7153-5836

DIGITAL FEMININITY AND GENDERED EMOTIONS: AN EXAMINATION OF THE 'LUCKY GIRL SYNDROME' TREND

Hilal TAKCI KILINÇ*

Received: 01.12.2025 - Accepted: 31.03.2026

Takci Kılınç, H. (2026). Dijital feminenlik ve cinsiyetlendirilmiş duygular: 'Şanslı kız sendromu' trendi üzerine bir inceleme. *Etkileşim*, 17, 648-681.
<https://doi.org/10.32739/etkilesim.2026.9.17.352>

This study complies with research and publication ethics.

Abstract

This study examines the discourse of the 'Lucky Girl Syndrome' trend, which has gained popularity on social media platforms in recent years, within the framework of gender, neoliberal subjectivation, and gendered emotions. The study aims to reveal how luck is constructed as a personal creation and how femininity is reproduced through specific affective codes in this trend, which has gained rapid popularity on platforms such as *TikTok*, *Instagram*, and *YouTube*. Methodologically, the study is based on criterion sampling of 10 Turkish-language YouTube videos that include either the phrase 'Şanslı Kız Sendromu' or 'Lucky Girl Syndrome' in their titles. The transcripts of these videos were analyzed using thematic analysis and critical discourse analysis techniques. The analysis yielded two main themes: 'The Neoliberal-Spiritual Subject: Manufacturing Luck' and 'The Affective Cost of Being a 'Lucky Girl''. The first theme highlights a subject formation shaped by a fusion of neoliberal individualism and New Age practices. The trend constructs mental attitudes and emotional practices such as 'positive thinking', 'trusting the flow', gratitude, surrender, and optimism as creative forces that enable individuals to attain their desires. In doing so, it rearticulates the neoliberal discourse that reduces success and failure to individual factors through spiritual narratives. The second theme shows that the trend, which explicitly addresses women, reproduces traditional stereotypes -namely gendered emotions- by associating femininity with feelings like gratitude, patience, compliance, and thankfulness. Moreover, the preference for the term 'girl' when addressing adult women positions femininity as childish and harmless, further reinforcing the affective framing of femininity within constrained emotional boundaries. In sum, the findings show that this trend legitimizes neoliberal discourses through spiritual content as a contemporary form of digital femininity and reproduces conventional stereotypes that position women as subjects constantly responsible for regulating disruptive emotions.

Keywords: digital femininity, lucky girl syndrome, neoliberalism, spiritualism, gendered emotions.

*PhD Candidate, Pamukkale University, Graduate School of Social Sciences, Denizli, Türkiye.
hilaltakci@gmail.com, ORCID: 0000-0001-7153-5836

Giriş

Son yıllarda sosyal medya, toplumsal cinsiyetin, özellikle feminenliğin farklı biçimlerde yeniden üretildiği bir temsil alanı hâline gelmiştir. *Instagram*, *TikTok*, *YouTube* gibi dijital platformlarda, feminenliğin estetize edildiği veya spiritüel anlatılarla çerçevelendiği pek çok trend hızla dolaşıma girmektedir. 'That Girl', 'It Girl', 'Glow Up' ve 'Lucky Girl Syndrome' gibi etiketlerle dolaşıma giren bu trendler, birtakım estetik pratikleri ve bu pratiklerle uyumlu duyguları feminenliğin bir parçası olarak çerçevelemekte ve böylece cinsiyetlendirilmiş duyguları yeniden üretmektedir. Bu çalışmanın odağında yer alan 'Lucky Girl Syndrome' (Türkiye'de dolaşıma girdiği şekliyle 'Şanslı Kız Sendromu') trendi, 'olumlu düşünce', 'iyimserlik', 'teslimiyet/akışa güvenmek' gibi zihinsel tutumları ve bu tutumlara eşlik eden 'şükür', 'umut', 'huzur' gibi duyguları feminenlikle özdeşleştiren yeni bir dijital feminenlik modelini görünür kılmaktadır.

'Girl' etiketiyle dolaşıma giren ve birbirini türeten bu trendler, literatürde çoğunlukla sosyal medyada feminenliğin yeniden üretimi, postfeminist dijital kültür ve neoliberal özneleşme tartışmaları ile ilişkilendirilebilecek güncel temsiller olarak değerlendirilebilir. Postfeminist medya kültürü literatürü, özellikle dijital platformlarda feminenliğin öz denetim, bireysel sorumluluk, sürekli 'daha iyisi olma' gibi neoliberal idealler etrafında kurulduğunu vurgulamaktadır (Gill, 2007; McRobbie, 2009; Dobson, 2015). Bununla birlikte söz konusu trendlerin çok güncel olması ve hızlı dolaşıma girmesi nedeniyle Türkiye bağlamında 'Şanslı Kız Sendromu' söylemini doğrudan konu edinen Türkçe akademik çalışmaların henüz tespit edilemediği görülmektedir. Bu durum, trendin Türkiye'de nasıl yerleştiğini ve hangi söylemsel repertuarlarla anlam kazandığını inceleyen nitel analizlere duyulan ihtiyacı artırmaktadır.

'Şanslı Kız Sendromu' trendini özgün kılan yön, şansı bir rastlantı ya da yasal avantaj olarak ele almaması, aksine bireyin zihinsel, sözel ve duygusal stratejileriyle 'yaratılan' bir kişisel ayrıcalık olarak çerçevelemesi ve bu çerçeveyi 'New Age' pratikleri (olumlamalar, çekim yasası, *manifesting*) ile desteklemesidir. Böylece trend, bireysel başarı ve mutluluğu öznenin kendi üzerinde yürüttüğü sürekli bir 'iyileştirme' ve duygu yönetimi çalışmasına bağlayan neoliberal spiritüellik anlatısının güncel bir örneği hâline gelmektedir. Çağdaş spiritüelliğin ticarileşmesi ve piyasa mantığıyla eklemlenmesi literatürde uzun süredir tartışılmaktadır (Rose, 1999; Carrette & King, 2005; Illouz, 2011; Jain, 2020; Cabanas & Illouz, 2023). Türkiye bağlamında spiritüel arayışların güncel biçimleri ve New Age söylemlerinin dolaşımı da bu dönüşümün yerel görünümelerini anlamak açısından önemli bir arka plan sunmaktadır (Cengiz ve diğerleri, 2022; Toprak, 2023).

Neoliberal spiritüellik anlatılarının önemli bir boyutu, belirli bir duygulanım tarzını (şükür, minnet, pozitif olmak, kabullenmek) üretmeyi ve sürdürmeyi talep etmesidir. Dolayısıyla 'Şanslı Kız Sendromu' söylemi, bireysel iyi oluşu teşvik eden bir motivasyon dili olmanın ötesinde, öznenin dünyayla kurduğu ilişkiyi belirli duygular etrafında düzenleyen bir söyleme işaret etmektedir.

Duygular sosyolojisi perspektifinden bakıldığında, duygular yalnızca bireysel yaşantılar değil, kültürel normlar, beklentiler ve güç ilişkileri içerisinde dolaşıma giren düzenlemelerdir (Ahmed, 2019; Lupton, 2002). Cinsiyet ve duygu ilişkisini tartışan çalışmalar da belirli duygu repertuarlarının kadınlıkla özdeşleştirilerek yeniden üretilebildiğini göstermektedir (Plant ve diğerleri, 2000; Latu ve diğerleri, 2013; Schrock & Knop, 2014). Bu çalışma da bu doğrultuda, 'Şanslı Kız Sendromu' söyleminin feminenliği hangi söylemsel stratejiler ve hangi normatif duygu repertuarları aracılığıyla inşa ettiğini Türkiye bağlamında tartışmaya açmaktadır. Bu bağlamda çalışma, güncel bir dijital trend örneği üzerinden neoliberal spiritüellik, dijital feminenlik ve duygu düzenleme pratiklerinin keşifini tartışmaya açarak literatüre kavramsal ve ampirik bir katkı sunmaktadır.

'Şanslı Kız Sendromu' trendinde kadınlık nasıl temsil edilmekte ve bu temsillerde hangi cinsiyetlendirilmiş duygular öne çıkmaktadır?' sorusuna cevap arayan çalışmada, duygular yalnızca bireysel deneyimler olarak değil, kültürel normlar, beklentiler ve güç ilişkileri çerçevesinde dolaşıma giren semboller olarak ele alınmaktadır. Bu bağlamda, sosyal medya platformlarındaki 'feminen pozitiflik' söylemleri, 'şükür, iyimserlik, tevekkül' gibi pratikler üzerinden çözümlenmiş, bu anlatıların kadınlara yönelik nasıl bir duygu rejimi kurduğu tartışılmıştır. Çalışma, tematik analiz ve eleştirel söylem analizini birlikte kullanan çok aşamalı nitel bir yöntemsel çerçeveye dayanmaktadır. *YouTube* platformunda, başlığında 'Şanslı Kız Sendromu' ifadesi geçen 10 video örneklem olarak seçilmiştir. Veriler önce tematik analiz yoluyla kodlanarak temalar oluşturulmuş, ardından bu temalar eleştirel söylem analizi kapsamında çözümlenmiştir.

Araştırmanın bulguları, 'Şanslı Kız Sendromu' söyleminin, neoliberal söylemlerin spiritüel anlatılarla iç içe geçmiş bir dijital feminenlik biçimini temsil ettiğini ve bunun da arka planında feminenliği uyumcu duygularla ilişkilendiren cinsiyete dair geleneksel stereotiplerin yeniden üretimi olduğunu ortaya koymaktadır. Söz konusu söylem, neoliberal feminen öznenin güncel temsil biçimlerinden biri olarak değerlendirilmektedir.

Cinsiyetlendirilmiş Duygular: 'Duygusal' Kadın-'Rasyonel' Erkek

Duygular, uzun süre bireysel ve içsel deneyimler olarak ele alındıktan sonra, 1970'lerden itibaren duygu sosyolojisi alt alanının gelişimiyle toplumsal yönüne dikkat çekilen disiplinler arası karmaşık bir olgudur. Duygular sosyolojisi ve duygulanım çalışmaları (*affective studies*) geliştikçe, özellikle 2000'lerden sonra duyguların toplumsal cinsiyetle olan ilişkisine dikkat çeken çalışmalar da giderek artmıştır. Toplumsal cinsiyetin, bedensel temsil, davranış kalıpları ya da toplumsal rollerden daha fazlasını kapsadığı; duyguların da toplumsal cinsiyet kurgusunda başat bir yere sahip olduğu fark edilmiştir.

Toplumsal cinsiyet temsilleri ile duygu temsilleri oldukça uzun zamandır

birbirine karışmış vaziyettedir. Schrock ve Knop (2014), toplumsal cinsiyet kurgusunun duygulara ilişkin kurgularla nasıl bir ilişki içinde olduğunu araştırdıkları makalelerinde, Simone de Beauvoir'a işaret ederek, Beauvoir'ın bu ilişkiyi oldukça sarih biçimde tespit ettiğini göstermişlerdir. Simone de Beauvoir, kadim zihin/beden dikotomisinin, kadınları 'öteki' olarak konumlandırarak şekilde cinsiyetlere nasıl yansıtıldığını ortaya koymuştur. Ona göre, bu dikotomi, erkekleri liderlik için var olan rasyonel aktörler olarak tanımlarken, kadınları doğaya daha yakın, doğası gereği duygusal ve dolayısıyla daha fazla kontrol gerektiren varlıklar olarak tanımlamaktadır. Schrock ve Knop'ın da belirttiği gibi, erkeklerle kadınlar arasındaki fiziksel farklılıkların sembolik ve toplumsal farklılıklara dönüşümü bu tür duygu söylemleriyle iç içedir.

Toplumsal yapı, kadınlardan ve erkeklerden yalnızca farklı şekilde davranmalarını değil, farklı şekilde hissetmelerini de hem beklemekte hem tetikleemektedir. Bu çalışmada 'cinsiyetlendirilmiş duygu' kavramı ile, belli duyguların belli toplumsal cinsiyetlerle ilişkilendirilmesi, diğer bir deyişle duyguların cinsiyetli bedenlere 'yapıştırılması' kastedilmektedir. Kadınlara yönelik utanç, suçluluk ya da şefkat gibi duyguların özendirildiği; erkeklerde ise öfke, gurur ya da hâkimiyet duygularının yüceltiği kültürel normlar, bu cinsiyetlendirilmiş duygu rejimlerinin bir parçasıdır. Bu duygular hem bireylerin kendilik deneyimlerini şekillendirmekte hem de toplumsal eşitsizliklerin yeniden üretimine katkıda bulunmaktadır.

Pek çok kültürel bağlamda duyguların kendisi ve 'duygusal' olmak, dışıl olarak kodlanırken, rasyonellik, objektiflik ve duygudan arınmışlık eril olarak kodlanmıştır (Lupton, 2002, s. 160). Bu doğrultuda kadınların keder, korku, kıskançlık ya da haset gibi duyguları ifade etmesi daha olağan karşılanmakta; buna karşılık öfke, saldırganlık ve zafer gibi dışa dönük, güç odaklı duygular erkeklere yakıştırılmakta veya erillikle ilişkilendirilmektedir: "Kadında öfke 'zarif' değildir. Öfkeden köpüren bir kadın 'çekici' değildir. Öfkeli bir kadın sert, bayağı ve şıfıntıdır; bayağı ve güven vermeyen bir şekilde denetimini yitirmiştir" (akt. Lupton 2002, s. 160). Pierre Bourdieu'nün (2014) eril tahakküm kuramından hareketle söylenebilir ki, hangi bireylerin hangi duygularının 'yerinde' ya da 'aşırı' olduğu, doğrudan cinsiyete dayalı bölünme ve tahakküm ilişkileri temelinde şekillenmektedir. Güç, baskınlık, saygınlık gibi daha 'üstün' konumlandırılan durumlarla ilişkilendirilen duygular eril kodlanırken, daha tali durum ve konumlarla ilişkilendirilen duygular dışıl kodlanmaktadır. Eva Illouz da cinsiyete dayalı ikiliğin duygusal ikiliklerle iç içe geçmiş vaziyette olduğunu şu şekilde anlatmaktadır:

(...) sosyal düzenlemelerin çoğu aynı zamanda duygusal düzenlemelerdir. Dünyadaki birçok toplumu düzenleyen en temel ayırım ve farkın -kadınlar ve erkekler arasındaki- duygusal kültürlere dayandığını (ve kendisini bu yolla yeniden ürettiğini) söylemek bile gereksiz. Erkeklik kişinin cesaret, serinkanlı bir akılcılık ve kontrollü bir agresiflik sergilemesini gerektirir. Öte yandan kadınlık kibarlık, şefkat ve güler yüz talep eder. Cinsiyet ayrımlarının ürettiği sosyal hiyerarşi, onlar olmaksızın kadın ve erkeklerin rol ve kimliklerini yerine getiremeyecekleri üstü kapalı duygusal ay-

rımlar içerir (2011, ss. 15-16).

Cinsiyetlendirilmiş duyguların yalnızca bireysel pratikler düzeyinde değil, aynı zamanda kültürel temsiller aracılığıyla yeniden üretildiği göz önünde bulundurulmalıdır (Ahmed, 2019). Medya, bu yeniden üretimin en güçlü araçlarından biridir. Özellikle dijital medya ortamları, kullanıcıların hem içerik üreticisi hem de tüketicisi haline gelmesiyle birlikte, toplumsal cinsiyetin ve ona bağlı duygusal kodların dolaşıma girdiği başlıca mecralardan biri hâline gelmiştir. Bu nedenle, cinsiyetlendirilmiş duyguların yeni medya bağlamında nasıl şekillendiğini anlamak açısından, dijital feminenlik tartışması temel bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Dijital Feminenlik

Dijitalleşmeyle birlikte toplumsal cinsiyet temsilleri de dönüşüme uğramış, dijital platformlarda inşa edilen kadınlık hâlleri belirli ideolojik çerçevelerin yeniden üretildiği mecralar hâline gelmiştir (Dobson, 2015; Ghaffari, 2022; Gill, 2007). Dijital feminenlik üzerine, pek çok araştırmacı farklı konulara odaklanan çalışmalar yapmıştır. Örneğin Gill (2007), medyada ve dijital kültürde kadın temsillerinin giderek neoliberal söylemlerle şekillendiğini, feminist ilkelerin neoliberal söylemlerle yorumlanarak yeniden üretildiğini, ancak bu söylemlerin kadınlar üzerindeki toplumsal cinsiyete dayalı baskıları pekiştiren estetik ve davranışsal beklentileri gizlediğini ortaya koymuştur. Ona göre 'özgürlük' olarak sunulan kadınlık pratikleri aslında yeni bir toplumsal denetim biçimi olarak işlev görmektedir. McRobbie (2009) ise post-feminizm sonrası dönemi analiz ederken, neoliberal kültürün kadınlığı hem güçlendiren hem de sınırlandıran bir biçimde yeniden ürettiğini savunmuştur. Ona göre, günümüz kadınlık temsilleri, bireysel başarı ve tüketim odaklı bir özneleşmeyi teşvik etmekle birlikte geleneksel cinsiyet rollerinin örtük olarak yeniden üretilmesine olanak tanır. Bu durum, özellikle genç kadınların kimlik inşası süreçlerinde özgürleşme ile uyum sağlama arasında çelişkili bir durumda kalmalarına yol açmaktadır. Dobson (2015), genç kadınların sosyal medyada kendilerini nasıl temsil ettiklerini, bu temsillerin hem bireysel görünürlük ve popülerlik kazanma çabasıyla hem de feminist özneleşme yani kadın olarak güçlenme ve kimlik oluşturma süreçleriyle nasıl iç içe geçtiğini inceler.

Neoliberal Özne Kurgusunda Güncel Bir Varyasyon: Neoliberal-Spiritüel Özne

Neoliberalizm yalnızca bir iktisadî politika değil, daha çok "günümüzün ege-men akılsallığıdır" (Dardot & Laval, 2018, s. 2). 1979'da Margaret Thatcher'ın İngiltere'de, 1981'de ise Ronald Reagan'ın ABD'de iktidara gelmesiyle birlikte, Batı toplumlarında ve Batı'ya ekonomik-siyasal olarak bağımlı ülkelerde benimsenen serbest piyasa mantığı olarak neoliberalizm, yalnızca ekonomik planda işleyişleri değiştirmemiş, aynı zamanda bu ekonomiyi işler kılacak yeni

bir birey tipini de üretmiştir. Bu birey, piyasa mantığını içselleştirmiş, kendi yaşamını bir yatırım alanı gibi yöneten, risk alan, sürekli olarak kendini geliştirmeye çalışan 'üretken ve girişimci özne' olarak kurgulanmıştır. Artık bireyler, yalnızca ekonomik aktörler değil, aynı zamanda kendi sermayelerini (bilgi, yetenek, beden, duygu) durmaksızın artırmaları gereken birer 'insan sermayesi' olarak görülmeye başlanmıştır:

Neoliberalizm gerçekten de Batı toplumlarındaki ve daha ötesinde, 'modernite' yolu üzerinde onları takip eden bütün toplumlardaki belli bir yaşam normunu tanımlar. Bu norm herkese genelleşmiş bir rekabet evreninde yaşamayı buyurur, halkların birbirleriyle iktisadî mücadeleye girmesini emreder, toplumsal ilişkileri piyasa modeline göre düzenler, birey dahil her şeyi dönüştürür. Birey artık kendini bir şirket olarak tahayyül etmek durumundadır. (Dardot & Laval, 2018, ss. 1-2).

Neoliberalizm bireyden sürekli olarak kendi yaşamını bir şirket gibi yönetmesini, risk almasını, yatırım yapmasını ve başarısızlıkların sorumluluğunu kişisel düzeyde üstlenmesini talep etmektedir. Bu taleplerin altında ise herkesin eşit koşullara sahip olduğu ve yeterli çaba gösterildiğinde başarıya ulaşmanın mümkün olduğu varsayımı yatmaktadır. Bu varsayım, başarı ve başarısızlık gibi sonuçları bireysel çaba, motivasyon ve yetenek gibi faktörler ekseninde bireyci bir bakış açısından açıklamaktadır. Böylece yapısal eşitsizlikler dışarıda bırakılarak, toplumsal sorunlar kişisel yetersizliklere indirgenmektedir.

Neoliberalizmin bu yeni özne tipi, kendi yaşamının her alanından sorumlu olmalı, sorunlarını kendisi çözmeli, zihinsel ve duygusal sağlığını kendi başına sürdürebilmelidir. Bu noktada 'self-help' kültürü devreye girmektedir (Dardot & Laval, 2018, s. 371). Özellikle kadınlara yönelik popüler kültür ürünlerinde (kitaplar, podcastler, sosyal medya içerikleri) bireyin kendisiyle ilgili çalışması, daha iyi bir versiyonuna ulaşması ve her sorunun kaynağını kendi içinde araması gerektiği vurgulanmaktadır. Bu kültür, toplumsal eşitsizlikleri, kurumsal baskıları ya da yapısal sorunları görünmez kılmakla kalmamakta, başarı ve başarısızlık, sağlık ve hastalığın kendi eserimiz olduğunu da varsaymaktadır (Cabanas & Illouz, 2023, s. 20). Dolayısıyla bu kültür içerisinde 'kişisel gelişim' yegâne çözüm yolu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Self-help kültürüyle iç içe geçmiş biçimde yükselen bir diğer alan ise 'New Age' kültürüdür. Yoga, meditasyon, farkındalık (*mindfulness*), astroloji, reiki, çakra çalışmaları gibi pratikler, Türkiye'de 2010'lu yıllardan itibaren yaygınlık kazanarak daha geniş kitleler tarafından tüketilmeye başlanmıştır (Cengiz ve diğerleri, 2022). Bu pratikler, eleştirel bir perspektiften, neoliberal bireyin içsel sıkıntılarını hafifletme arayışıyla ilişkili görülebilir (Gill & Orgad, 2018; Toprak, 2023). Fakat daha özelden, bu uygulamaların en büyük takipçilerinin kadınlar olması, meselenin toplumsal cinsiyet ekseninde anlaşılmasını da gerekli kılmaktadır. 2018 ve 2020 yılları arasında 'Türkiye'de Spiritüel Arayışlar' adlı bir proje kapsamında bireysel spiritüel arayışlar üzerine araştırma yapan Kurtuluş Cengiz, Önder Küçükural ve Hande Gür, spiritüel pratiklerin uygulayıcılarının veya alıcılarının büyük ölçüde kadınlar olduğunu kaydetmişlerdir (Cengiz ve diğerleri, 2022, s. 12).

Sosyal medya platformlarında hızla dolaşıma giren 'that girl', 'it girl', 'glow up', 'manifesting' ve (bu çalışmanın odak noktası olan) 'Şanslı Kız Sendromu' gibi trendler de *self-help* ve 'New Age' pratikleriyle benzer biçimde (hatta onlardan daha fazla) kadınlara hitap etmektedir. Bu trendlerde spiritüel pratikler, 'inanç' ya da 'içsel deneyim' olmanın ötesinde, öznenin hedeflerine ulaşmak için zihnini, düşüncelerini, eylemlerini ve duygularını düzenlemesini salık veren bir kişisel gelişim dilinin parçası hâline gelmektedir. Başka bir deyişle 'New Age' repertuarı, dijital feminenlik anlatıları içerisinde daha iyi bir hayatı mümkün kılan bir teknikler bütünü (olumlama, *manifesting*, çekim yasası vb.) olarak yeniden kodlanmakta ve bu kodlama, özneye sürekli çalışma, kendini geliştirme ve 'başarıyı üretme' sorumluluğu yükleyen neoliberal özneleşme mantığıyla kesişmektedir.

Bu bağlamda spiritüel arayışların, neoliberal özneleşme mantığıyla eklenerek yeni bir kültürel form ürettiği görülmektedir. Jain (2020), bu olguyu 'neoliberal spiritüellik' kavramıyla tartışmakta ve neoliberal kapitalizmin dinamikleriyle seçmeli bir yakınlık taşıyan bu formun, maddî başarı hedefini spiritüel özgürleşme arayışıyla eklemlenme eğiliminde olduğunu belirtmektedir. Bu çerçevede 'kişisel gelişim', 'öz bakım' (*self-care*) ve 'dönüşüm' gibi anlatı kalıpları yalnızca bireysel iyilik hâline işaret etmemekte, aynı zamanda bedeni disipline eden, ahlaki düzenleyen ve özneyi belirli bir normatif çizgiye yerleştiren bir yönetim dili kurgulamaktadır (Jain, 2020, s. 18).

Bu çalışmada da 'neoliberal-spiritüel özne' kavramı, neoliberal özneleşme mantığının (kendini yatırım nesnesi olarak görme, sürekli iyileştirme, girişimcilik, bireysel sorumluluk) 'New Age/self-help' repertuarıyla (çekim yasası, *manifesting*/tezahür, olumlama vb.) birleşerek ürettiği güncel özne biçimini ifade etmek üzere analitik bir çerçeve olarak kullanılmaktadır. Dolayısıyla bu özne tipi, yapısal eşitsizlikleri görünmez kılan neoliberal bireycilik ile 'evren', 'enerji' ve 'çekim yasası' anlatıları arasında kurulan söylemsel köprü üzerinden inşa edilmektedir. Bu bağlamda, *YouTube*'da 'Şanslı Kız Sendromu' etiketiyle paylaşılan videolar, dijital ortamda yeniden üretilen neoliberal spiritüel söylemleri ve toplumsal cinsiyetli duygu rejimlerini analiz etmek açısından verimli bir örnek sunmaktadır.

Yöntem

Bu çalışmanın ana sorunsalı, 'Şanslı Kız Sendromu' söyleminin Türkiye bağlamında nasıl kurgulandığı ve bu söylemin neoliberalizm, 'New Age' kültürü, cinsiyetlendirilmiş duygular çerçevelerinde birbirine nasıl eklemlendiğidir. Bu ana sorunsal çerçevesinde, araştırmanın alt soruları şu şekildedir:

- 'Şanslı Kız Sendromu' söylemi Türkiye bağlamında nasıl kurgulanmaktadır?
- Bu söylem neoliberal özneleşme süreçleriyle nasıl ilişkilendirilmektedir?

- 'New Age' kültürü bu trend içinde nasıl görünür kılınmaktadır?
- Femininliğin duygusal inşası (cinsiyetlendirilmiş duygular) bu söylemde nasıl görünür olmaktadır?

Araştırma, bu soruları yanıtlamak amacıyla *YouTube* platformunda, başlığında 'Şanslı Kız Sendromu' ifadesini içeren videolara odaklanmaktadır. Örneklem, amaçlı örnekleme tekniklerinden ölçüt örnekleme ile belirlenmiştir (Palinkas ve diğerleri, 2015). Veri seti, *YouTube* platformunda Kasım 2025 tarihinde gerçekleştirilen anahtar kelime aramasıyla oluşturulmuştur. Arama, 'Şanslı Kız Sendromu' ifadesi üzerinden yapılmış, sonuçlar video formatında incelenmiş ve kısa biçimli *YouTube* Shorts içerikleri, sözel veri yoğunluğunun sınırlı olması nedeniyle dışarıda bırakılmıştır. Arama sonucunda ulaşılan ilk 20 video incelemeye alınmış (ilk sonuçlar, *YouTube*'un arama algoritmasının sunduğu en görünür ve erişilebilir içerik havuzunu temsil etmektedir), başlıkta veya içerikte doğrudan 'Şanslı Kız Sendromu' ifadesinin geçmesi, trendin görünürlük kazandığı 2023 yılı ve sonrasında yüklenmiş olması ve söylemsel çözümlenmeye elverişli süre/yoğunlukta konuşma içermesi ölçütleri doğrultusunda örneklem daraltılmıştır. Örneklem seçiminde izlenme sayısı bir ölçüt olarak kullanılmamış, içeriklerin tematik uygunluğu ve söylem çözümlenmesine elverişli veri sunması temel belirleyici olmuştur. Bu ölçütleri karşılayan toplam 10 video nihai örnekleme dâhil edilmiştir (*Ek-1*). Bu çalışmada içerik üreticilerinin yaş, eğitim ve sosyo-ekonomik durum gibi demografik özellikleri, videolarda sistematik biçimde beyan edilmediği ve doğrulanabilir veri sunmadığı için analiz kapsamına dâhil edilememiştir. Bu nedenle içerik üreticilerine ilişkin demografik değişkenler açısından araştırmacı tarafından tahmine dayalı herhangi bir sınıflandırma yapılmamıştır.

Verilerin çözümlenmesinde, Virginia Braun ve Victoria Clarke'ın (2022) tematik analiz yaklaşımı ile Norman Fairclough'un (1995) eleştirel söylem analizi birlikte kullanılmıştır. Tematik analiz, verilerde tekrar eden anlam örüntülerini saptamak ve bunları kavramsal temalar altında toplamak amacıyla uygulanmıştır. Söylem analizi ise bu temaların neoliberal ve 'New Age' kültürel bağlamlarda nasıl ideolojik olarak konumlandığını ve cinsiyetlendirilmiş duygularla nasıl eklemlendiğini ortaya koymayı mümkün kılmıştır. Analiz süreci, öncelikle örnekleme dâhil edilen videoların transkriptlerinin oluşturulmasıyla başlamıştır. Videoların transkriptleri araştırmacı tarafından manuel olarak çıkarılmıştır. Ardından Braun ve Clarke'ın (2022) tematik analiz yaklaşımı doğrultusunda veriler tekrar tekrar okunarak metne aşinalık kazanılmış ve satır satır kodlama yapılmıştır. Bu aşamada 'başlangıç kodları', videolarda tekrar eden söylemleri, zihinsel, duygusal ve davranışsal yönlendirmeleri ve özneye yüklenen sorumluluk biçimlerini işaret edecek şekilde türetilmiştir. Kodlama sürecinde, her kodun kapsamı ve sınırlarını belirlemek amacıyla kodlar tanımlanarak bir kod defteri (*codebook*) oluşturulmuş, aynı tür ifadeler için aynı kodların kullanılmasına dikkat edilmiştir. Elde edilen kodlar daha sonra benzerlik ve ilişkileri doğrultusunda gruplanarak ön temalar geliştirilmiştir. Ön

temalar, araştırmanın kuramsal çerçevesi (neoliberal özneleşme, 'New Age/self-help' kültürü ve cinsiyetlendirilmiş duygular) ışığında yeniden gözden geçirilmiş, temaların iç tutarlılığı ve birbirinden ayırt edilebilirliği kontrol edilerek nihai temalara dönüştürülmüştür. Temalar belirlenirken içerikteki tekrarlanma sıklığı tek başına ölçüt olarak alınmamış, kodların açıklayıcılığına ve analitik önemine göre karar verilmiştir. Tematik analiz sonucunda iki ana tema belirlenmiştir: 'Neoliberal-Spiritüel Öznenin Girişimciliği: Şansı İmal Etmek' ve 'Şanslı Kız Olmanın Duygulanım Bedeli'. Ortaya çıkan temalar sonraki aşamada Fairclough'un (1995) eleştirel söylem analizi yaklaşımı doğrultusunda yorumlanmış, videolarda kullanılan kavramlar, yüklem kipleri, tekrar eden ifade kalıpları, metaforlar ve özne konumlandırmaları üzerinden söylemin nasıl kurulduğu çözümlenmiştir. Analiz bulguları, *Tablo 1*'de tema, söylem stratejisi, söylem tekniği düzeyinde ve zaman kodu (*time-code*) bilgileriyle birlikte raporlanmıştır.

Bulgular

'Şanslı Kız Sendromu' trendine ilişkin tematik analiz sonucunda, içeriklerde neoliberal söylemlerin spiritüel anlatılarla harmanlanarak yeniden üretimi ve duyguların cinsiyetlendirilmiş biçimde yeniden üretimi olmak üzere iki ana tema ortaya çıkmıştır (*Tablo 1*). Bu temalar, 'Neoliberal-Spiritüel Özne: Şansın İmalatı' ve 'Şanslı 'Kız' Olmanın Duygulanım Bedeli' şeklinde kavramsallaştırılmıştır. 'Neoliberal-Spiritüel Özne: Şansın İmalatı' teması, şans elde etme süreçlerinin bilişsel ve davranışsal stratejilerini, 'Şanslı 'Kız' Olmanın Duygulanım Bedeli' teması ise şans elde etmek için gereken duygulanımsal emeği incelemektedir.

Birinci tema kapsamında ele alınan videolarda, bireysel çaba, öz disiplin ve fırsat yaratma gibi neoliberal bireyciliğin başat söylemlerinin, olumlama, çekim yasası ve 'manifesting' (tezahür ettirme) gibi spiritüel pratiklerle harmanlanarak yeniden üretildiği görülmektedir. Bu videolar, 'şansı yaratma' sorumluluğunu ön plana çıkarırken, 'kelimelerin büyüü', 'pozitif çekme' gibi alt anlatılarla neoliberal söylemlere spiritüel açıklamalar getirmektedir.

İkinci tema kapsamında ele alınan videolarda ise şanslı olmanın ancak minnet, şükür ve şikayetsizlik gibi duygusal pratiklerle yaratılabileceği ve bu duyguların da yine kişisel çabayla inşa edilecek duygular olarak sunulduğu görülmektedir. Başlığındaki 'girl/kız' etiketinden kadınlara hitap ettiği anlaşılan bu trendde öne çıkan duygunun şükran olması, toplumsal olarak öfke ve isyan gibi duyguların feminenlikle ilişkilendirilmemesiyle uyum içindedir. Ayrıca yetişkin kadınlara hitap ederken 'girl/kız' söyleminin kullanılması, feminenliğin çocuksulaştırılarak (*infantilization*) zararsızlaştırıldığını göstermekte ve bu da yine olumlu, uyumcu ve 'zararsız' duyguların cinsiyetlendirilmesi sürecine eşlik eden bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. *Tablo 1*'de özetlenen temalar, söylem stratejileri ve söylem teknikleri temelinde yapılan analizler, sonraki alt bölümlerde ayrıntılı olarak tartışılmaktadır.

Temaların örneklem içindeki görünürlüğünü ve söylem stratejilerinin video bazındaki dağılımını karşılaştırmalı olarak göstermek amacıyla *Tablo 2* hazırlanmıştır. *Tablo 2*, 'Neoliberal-Spiritüel Öznenin Girişimciliği: Şansın İmalatı' temasının örneklemde tamamında zihinsel stratejiler üzerinden kurulduğunu (10 video) ve büyük ölçüde davranışsal stratejilerle desteklendiğini (9 video) göstermektedir. Sözel stratejiler 10 videonun 8'inde yer almakta, 'daima pozitif olmak' alt teması ise yalnızca 5 videoda açık ve doğrudan biçimde ifade edilmektedir. Ancak bu durum, pozitiflik söyleminin diğer videolarda bulunmadığı anlamına gelmemektedir. Aksine pozitiflik bütün içeriklerde açık veya örtük bir norm olarak işlemekte fakat bazı videolarda süreklileştirilmesi gereken bir görev ve disiplin biçiminde görünürlük kazanmaktadır. Öte yandan 'Şanslı Kız Olmanın Duygulanım Bedeli' temasına ilişkin duygulanımsal stratejilerin tüm videolarda tespit edilmesi (10 video), şansın söylemsel olarak inşasının aynı zamanda duygu yönetimini merkezileştirdiğini göstermektedir.

Tablo 1. 'Şanslı Kız Sendromu' trendine ilişkin Youtube videolarında neoliberal-spiritüel söylemler ve duygulanım söylemleri

TEMA	SÖYLEM STRATEJİLERİ	SÖYLEM TEKNİKLERİ	GÖRÜLDÜĞÜ VİDEOLAR
NEOLİBERAL SPIRİTÜELLİK	S1. Şanslı olduğunu 'düşünerek' ve şanslı olduğuna 'inanarak' şanslı yaratmaya vurgu	T1. Düşüncelerin gerçekliği yarattığı vurgusu.	V1 (02:43-02:50), V3 (02:13-02:39), V5 (08:18-08:35), V7 (01:42-02:40), V10 (00:38-01:13)
		T2. Şanslı olmak, isteklere ulaşmak için inanmanın önemine yapılan vurgu.	V1 (10:16-10:26), V2 (11:33-12:17), V3 (05:27-05:37), V4 (03:33-05:52), V6 (05:53-06:01), V7 (00:54-01:06), V10 (01:25-01:57)
		T3. Düşüncelerin, davranışların, sözlerin 'enerji' olduğu fikri ve 'çekim yasası' uyarınca 'neysen onu çekersin' vurgusu.	V1 (00:45-00:55), V2 (21:58-22:02), V3 (04:19-05:10), V6 (01:26-02:38), V7 (01:53-03:38), V9 (06:55-07:22), V10 (12:19-12:26)
		T4. 'Şanslıyım' şeklinde düşünmeyi ve istekleri gerçekleşmiş gibi hayal etmeyi (imajinasyon) önerme.	V1 (14:51-15:00), V2 (07:29-08:34), V3 (03:38-04:19), V4 (05:41-05:52), V5 (10:06-10:38; 19:05-19:36), V6 (06:52-07:13), V7 (09:56-10:42), V8 (06:13-06:31), V9 (00:50-01:25), V10 (09:20-09:59)
		T5. 'Evren benim için çalışıyor / her şey hayrımaya gelişiyor' fikirleri çerçevesinde evrenin 'yardımcı' bir varlık olarak sunumu.	V1 (18:13-18:36), V2 (12:08-12:14), V3 (09:51-10:43), V6 (03:38-03:49), V7 (01:07-01:20), V8 (04:35-04:53, 06:55-07:13)
	S2. Şanslı olduğunu 'dile getirerek' şanslı yaratmaya vurgu	T1. Evrenin, iletişim kurulan bir varlık olarak sunumu.	V2 (21:16-21:20), V4 (00:27-00:58), V6 (05:03-05:16), V7 (04:15-04:30, 13:06-13:11)
		T2. Kelimelerin 'sihir', 'büyü', 'kehanet' şeklinde, yaratıcı bir güç olarak sunumu.	V1 (02:20-02:22), V2 (18:13-18:15), V4 (02:24-03:32), V10 (01:18-01:25)
		T3. 'Olumlama' yapmanın ve 'negatif' kelimeler yerine 'pozitif' veya 'doğru' kelimelerin kullanılmasının önerilmesi.	V1 (17:50-17:53), V2 (18:10-21:21), V5 (13:57-14:53), V6 (02:39-03:01), V6 (05:53-06:38), V7 (12:20-13:06), V9 (07:16-07:25), V10 (10:05-10:58)
		T4. 'İstiyorum' değil 'zaten oldu/sahibim' kipinin kullanımının önerilmesi.	V2 (11:49-12:02), V6 (06:52-07:13), V7 (11:24-12:07), V10 (10:48-10:58)
	S3. 'Daima olumlu' düşünerek şanslı yaratmaya vurgu	T1. Şanslı olmak için daima pozitif olmanın ve küçük detaylarda 'şanslı' olduğunu görmenin önemine vurgu.	V4 (05:51-07:00), V5 (14:12-14:53), V6 (06:04-06:51), V7 (05:04-06:16; 13:24-13:39), V8 (01:47-04:53)

NEOLİBERAL SİRİTÜELLİK	S4. Fiziksel çevreyi, ilişkileri ve davranışları düzenleyerek şans yaratmaya vurgu	T1. Sahip olunan eşyaların, ilişkilerin ve sergilenen davranışların önemine vurgu.	V1 (10:27–10:33), V2 (04:49–05:23; 12:44–13:15; 17:19–18:01), V9 (08:32–08:50; 10:11–11:02), V10 (10:59–11:10)
		T2. Dilekleri yazmanın önerilmesi.	V2 (04:26–04:45), V3 (05:51–06:58), V5 (15:36–15:58), V7 (11:06–12:03), V8 (08:22–08:39), V10 (07:14–08:56)
		T3. 'Vizyon panosu' hazırlayarak veya dileklerin yazılı halini göz önünde tutarak dilekleri görselleştirmenin önerilmesi.	V2 (05:50–07:31), V3 (07:00–08:10), V5 (16:15–16:33), V6 (07:50–08:03), V7 (09:03–09:55), V10 (08:57–09:19)
DUYGULANIM EMEĞİ	S1. Duyguları yönetmek suretiyle şans yaratmaya vurgu.	T1. Şanslı olmak için dilekler hakkında 'olmuş gibi hissetmek' gerektiğine vurgu.	V2 (12:18–12:42), V3 (08:23–08:38), V6 (05:53–06:01), V7 (10:40–11:05)
		T2. Şükretmenin, minnet duymanın, pozitif duygular beslemenin önemine vurgu.	V2 (13:15–14:04), V5 (01:24–02:08), V6 (08:04–09:03; 10:25–10:32), V8 (08:52–09:07), V9 (01:26–01:48), V10 (11:29–11:59)
		T3. 'Akışa' bırakmanın, 'evrene/Allah'a' güvenmenin, sabretmenin ve dileklerde ısrarcı olmamanın önemine vurgu.	V1 (17:00–17:47; 19:09–19:25), V2 (15:08–15:39; 22:22–23:12), V3 (08:51–09:20), V7 (06:17–06:42), V9 (07:26–07:38), V10 (12:35–13:00)
		T4. Olumsuz olay ve duygulara, acılara odaklanmamanın, şikayet etmemenin, isyan etmemenin, 'olanı kabul etmenin' önemine vurgu.	V1 (13:35–13:50), V4 (12:41–13:28), V6 (05:33–05:50; 10:33–11:57), V8 (06:31–06:44), V9 (01:48–01:58; 09:04–10:10), V10 (02:36–04:09)

Tablo 2. 'Şanslı Kız Sendromu' trendine ilişkin YouTube videolarında saptanan temaların ve söylem stratejilerinin video bazında dağılımı (V1-V10)

Video	Neoliberal-Spiritüel Öznenin Girişimciliği: Şansı İmal Etmek				Şanslı 'Kız' Olmanın Duygulanım Bedeli
	Zihinsel Stratejiler	Sözel Stratejiler	Daima Pozitif Olmak	Davranışsal Stratejiler	Duygulanımsal Stratejiler
V1	✓	✓		✓	✓
V2	✓	✓		✓	✓
V3	✓			✓	✓
V4	✓	✓	✓		✓
V5	✓	✓	✓	✓	✓
V6	✓	✓	✓	✓	✓
V7	✓	✓	✓	✓	✓
V8	✓		✓	✓	✓
V9	✓	✓		✓	✓
V10	✓	✓		✓	✓

Neoliberal-spiritüel öznenin girişimciliği: Şansı imal etmek

Ele alınan videolarda 'Şanslı Kız Sendromu', bireylerin şanslı olduklarına inandıklarında olumlu olayları hayatlarında tezahür ettirebileceklerine dair inancı merkeze almaktadır. Bu trendde şans, kişisel bir yaratım olarak kurgulanmaktadır:

Şansın biz doğarken ya da biz yaratılırken bize verilen bir şey olduğuna inanıyoruz, bu çok acı. (...) Şansı insan kendi yaratır, şans insanın kendisiyle olan iyi iletişiminin ya da hayatla olan iyi iletişiminin ya da yaratıcısı ile olan iyi iletişiminin bir sonucudur (V4).

Videolarda sıklıkta atıfta bulunulan çekim yasası, olumlama (affirmations) ve 'manifesting' gibi uygulamalar¹, bireylerin düşünce ve duygularının

¹ Olumlama, kişinin kendisine gerçek olmasını istediği olumlu durumları zaten gerçekleştirmişler gibi telkin ederek 'beynini kandırma', 'bilinçaltını programlama' pratiğini; çekim yasası, kişilerin başlarına gelen durumların onların düşünceleri ve duygularıyla uyum içinde olduğu, düşünce ve duyguların yaşam olaylarının sebebi olduğu inancını; 'manifesting' ise arzu edilen durumu "gerçekleşmiş gibi" hayal ederek yaşamına çekme uygulamasını ifade etmektedir.

deneyimlerini şekillendirdiği varsayımına dayandırılmaktadır. Kişinin pozitif düşünerek ve pozitif kelimeler sarf ederek 'beynini' veya 'bilinçaltını programlaması/kodlaması', azimle çabalayarak netice için sabırlı olması gerektiği vurgulanırken, negatif düşünceler kaçınılmaz olarak istenmeyen deneyimlere yol açacak şekilde sunulmaktadır. Burada gerçekliğin, somut yaşam deneyimlerinden ziyade yorumlara, inançlara ve dilsel pratiklere referansla kurulduğu görülmektedir. Örneğin V1'de geçen 'hayatın olağan akışındaki olaylar aksilik olarak nitelendirildiğinde aksilik halini alır' ifadesi hem gerçekliğin yoruma dayalı olduğuna işaret etmekte hem de 'aksilik olarak nitelendirildiğinde' vurgusuyla kelimelerin önemine dikkat çekmektedir. Gerçeklik; yorumlara, inançlara ve 'ağızdan çıkanlara' dayalı bir olgu olarak kurgulanmaktadır. Böyle bir gerçeklik kurgusu, özneyi kendi hayatının otoritesi konumuna yerleştirmeye yönelmektedir. Gerçeklik eğer yorumlara, inançlara ve kelimelere dayalıysa, kişi bunları yöneterek hayatını yönetebilir: 'Hayatını değiştirmek için önce bakış açını ve kendini değiştirmelisin' (V1). Böylelikle, bireyin yaşamındaki şans ve fırsatlardan kendisinin sorumlu olduğu öne çıkarılmakta; neoliberal bireyciliğin başat söylemleri, spiritüel anlatılar aracılığıyla yeniden üretilmektedir (Carette & King, 2005). Çalışmada 'neoliberal-spiritüel özne' ifadesiyle kastedilen de neoliberal özne kurgusunun spiritüel motivasyonlarla harekete geçirilmiş bu yeni versiyonudur.

Zihinsel stratejiler: 'Ne düşünüyorsan o'sun'

İncelenen içeriklerde şans, rastlantısal ya da dışsal bir dağılım olarak değil, öznenin düşünsel çerçevesiyle üretilen bir şey olarak sunulmaktadır. Anlatıcılar, zihni doğrudan deneyimi inşa eden bir unsur olarak konumlandırmaktadır. Bu kurgu, 'neye inanırsanız onu çekiyorsunuz' (V3), 'ne düşünürseniz o olursunuz' (V10), 'inandığın şeysin' (V4) gibi söylemlerle ifade edilmekte ve böylelikle şanslı olmanın, şanslı olduğunu düşünmekle eşdeğer hale geldiği bir yapı inşa edilmektedir:

Şanslı kız sendromu tamamen zihnini ve algınızı yeniden programlamayla, yeterince iyi olduğunuzu, yeterince akıllı olduğunuzu, yeterince yetenekli olduğunuzu ve tüm isteklerinize layık olduğunuzu düşünme ile alakalı. "What you think you become", yani kime dönüşmek istediğinizi düşüneceksiniz ve düşündüğünüz şeye dönüşeceksiniz (V10).

Şanslı kız sendromuna yakalanmanın birinci metodu, hayatınıza istediğiniz şeyi çekebilecek şans frekansına ulaşmak için ilk önce şanslı olduğunuzu kendinize inandırmalı ve şanslı hissetmelisiniz (V6).

İnanç bu bağlamda gerçekliği inşa eden güçlü bir araç olarak, bir nevi yaşan-tı üretme aracı olarak çerçevelenmektedir. Şans artık aktörlerin eylemlerinden bağımsız, dışsal nedensellikler zincirine bağlı olarak 'başa gelen' iyi veya kötü olayları tanımlamamaktadır. Kişi burada, esasen kendi kontrolü dışında bulunan dışsal veya yapısal sebeplerin yerine kendi inancını ve bilişsel tutumlarını ikame ederek şansı kişisel bir yaratım olarak inşa etmektedir. Şans 'başa gelen'

değil, çekim yasası uyarınca 'çekilen', elde edilen bir şey olmaktadır. İnanmak, umut etmekten farklı olarak, özneyi kendi yaşam deneyimlerinin başlıca sorumlusu olarak konumlandırmaktadır. Anlatıcılardan biri başına gelen 'talihli' olayları, "İçimdeki sesi dinlediğim için, şansıma ve akışa güvendiğim için oldu. Her ne olursa olsun şanslı olduğuma inanıyordum. İlerleyişin benim yararına olacağından çok emindim" (V1) şeklinde açıklayarak bu pozisyonu içselleştirmektedir. Bir başka anlatıcı ise şanslı olmanın inanmakla mümkün olduğunu savunmanın yanı sıra şanslı olmama halini de bir epistemolojik bariyer meselesi olarak aksettirmektedir:

Tüm kalbinizle ve aklınızla uygulamanız gereken tek şey bol miktarda şansa sahip olduğunuza inanmak. Eğer gerçekten buna sahip olduğunuza inanmazsanız karşınıza çıkacak güzellikler için hazır olmadığınızı, belki yeterince akıllı olmadığınızı, belki yeterince paranızın, güzelliğinizin zekânızın olmadığını düşünüp duracaksınız ve o çukurda düşmeye durmaksızın devam edeceksiniz. Bakın hepimiz birbirimizden özeli ve farklıyız, olduğumuz şekilde zaten mükemmeliz. Bu düşünce yapısından kurtulamazsanız o zaman bu fırsatları asla yakalayamazsınız (V10).

Bu epistemolojide gerçekliğin, nesnel ve yapısal boyutu dışarıda bırakılarak bireyin düşünsel odağına yanıt veren bir akışkanlık kazandığı görülmektedir. 'Evren', 'akış', 'enerji' gibi kavramlar bu noktada devreye girmekte, evren kişileştirilerek öznenin odaklandığı şeye yanıt veren, onun için 'çalışan' bir fail olarak çerçevelenmektedir: "Şanslı kızların hayatı her zaman isteğine göre gider, sanki evren onlar için oluşturulmuştur, evren sürekli onların avantajı için çalışıyordu" (V6); "Düşünceler, sözler, davranışlar enerjidir ve sen tüm enerjini istemediğin şeyleri aktarırsan ne olmasını bekliyorsun tabii ki de öyle şeyleri çekmeye devam edeceksin" (V6); "Şanslı bir insan gibi yaşadıkça, işleri rast giden bir insan gibi rahatta kaldıkça, stres yapmayınca, akışa güvenince, (...) senin istediğin hayatı yaşamaman mümkün değil" (V1).

'Şanslı Kız Sendromu'nda varsayılan bu gerçeklik kurgusu, çekim yasasına dayandırılmaktadır. Videolarda ele alındığı şekliyle çekim yasası, kişinin düşüncesi nerede olursa gerçekliğinin de orada olacağı yönündeki bir inancı temsil etmektedir. Negatif düşünceler negatif yaşantıları, pozitif düşünceler ise pozitif yaşantıları çekmektedir:

Neye inanırsanız onu çekiyorsunuz. Mesela günlük hayatımızdan düşünelim, kötü giden bir şeyler oluyor 'Of neden bunlar benim başıma geliyor, niye böyle şeyler oluyor' gibi bir düşüncede kaldığın zaman, sürekli üst üste üst üste başınıza bir sürü kötü olayın geldiğini fark ediyorsunuz. Ama insanın hayatında belli dönemler oluyor, bu dönemlerde, çok mutlu olduğunuz dönemler düşünün, hayat her şey çok güzel gittiğine inanıyorsunuz, her şey çok güzel ilerliyor (...) Mutlu olduğunuz zaman çünkü beyniniz pozitif odaklanıyor ve pozitif çekmeye başlıyorsunuz negatif odaklandığınızda da tam tersi oluyor negatifi çekmeye başlıyorsunuz. O yüzden pozitif kalmamız çok önemli (V3).

Sen ne düşünüyorsan osundur (...) 'Overthinker' ne demek yani çok düşünen insanlar, yani bir şey olacak diye (...) onun hakkında çok düşünüyorlar (...) ve bu düşünceler de genellikle pozitif değil yani genellikle negatif düşünceler. Ve o kadar o

mevzunun hakkında düşünüyorlar ki o düşündükleri şey gerçekleştiğinde de şöyle diyorlar "Aa ben bunu söylemişim, bak ben söylemişim bu olacağını, ben demiştim." E tabii ki demiştin, tabii ki olacaktı. Nedenini biliyor musun? Çünkü sen onun hakkında o kadar düşündün ki, o kadar o mevzuyu kendine taraf çektin ki, tabii ki de o da olacak yani (V7).

Bu çerçeveden bakıldığında birey, dışsal veya yapısal sistemleri dönüştürmeden sadece kendi odağını ve inancını değiştirerek hayatında dönüşüm sağlayabilir. 'Şanslı Kız Sendromu' trendinin alıcıları da bu minvalde, çekim yasasını takip ederek, arzuladıkları yaşantılara ulaşabilmek adına inançlarını yeniden yapılandırmaya odaklanmaktadır. İnançları yeniden yapılandırma işi burada 'pozitif düşünmek', 'pozitive odaklanmak', 'beyni kandırmak', 'beyni programlamak', 'bilinçaltına kodlamak' gibi söylemlerle tarif edilmektedir:

Bu tekniği yapmaya çalışırsanız kesinlikle inanmanız önemli. Çünkü burada aslında beynimizi kandırmış oluyoruz, yani buna inandırmaya çalışıyoruz kendimizi. (...) Siz hiçbir şey yapamayacağınıza inanırsanız bir süre sonra gerçekten artık beyniniz diyor ki 'Tamam bu insan bunu yapamaz o zaman tamam (...) ben kapatıyorum her şeyi kendimi kapatıyorum' diyor ve gerçekten hiçbir şey yapamıyorsunuz. En başta o yüzden pozitif şeylere odaklanmanız çok önemli (V3).

'Şanslı Kız Sendromu' anlatısında, evren gibi beyin de kişileştirilmektedir. Her ne kadar özneye yaşam deneyimlerini getiren dışsal güçler 'evren' ve 'beyin' olarak kurgulansa da aktörün bilinçli farkındalığı olarak beni, evreni mesaj gönderme yoluyla kumanda edebilecek ve beyin 'kandırabilecek' güce sahip olarak, hiyerarşik olarak bunların üzerinde konumlanmaktadır. Dolayısıyla hayatın kontrolünün kişinin kendisinde olduğu, kişinin yeterince arzu ve çabayla isteklerine ulaşabileceği şeklindeki neoliberal söylem, burada evrenin ve beynin işleyişine dair 'New Age' kültürü içinden üretilmiş spiritüel anlatılarla meşrulaştırılmaktadır.

Videolarda 'şanslı kız' olmanın gerektirdiği bu algı çerçevesini kurmanın iki önemli bilişsel tekniğine işaret edilmektedir: Olumlamalar ve imajinasyon. İncelenen videolarda ele alındığı şekliyle 'olumlama yapmak', kişinin kendi kendisine 'pozitif' bir durumda olduğunu telkin ettiği bir pratiği temsil etmektedir:

Olumlama temel olarak pozitif cümleler kurmak anlamına geliyor fakat daha önce de söylediğim gibi sadece söylemek yetmiyor. İşin en önemli kısmı inanmak. Olumlamaların amacı aslında gerçekliği beyne öğretmek ve bilinçaltında yapıcı bir düşünce yapısı meydana getirmek. Çünkü bilinçaltımız pozitif ve negatif kelimeler arasındaki farkı bilmiyor, dolayısıyla istemediklerimize değil istediklerimize odaklanmamız lazım. Mesela 'Hasta olmak istemiyorum' gibi negatif bir cümle yerine 'Ben sağlıklıyım' gibi pozitif ifadelerle kendimizi telkin etmemiz gerekiyor (V10).

Olumlamaların etkili olabilmesi için 'hissedilmesi' gerektiği vurgusu da bu anlatı içerisinde önemli bir yer tutmaktadır. Bir teknik olarak ele alınan 'hissetme', şansın inşa edilmesinde kullanılan bilişsel ve davranışsal stratejilerle el ele giden, 'beyni kandırma' yollarından biri olarak sunulmaktadır. V6'da bu pratik şöyle ifade edilir:

Şans frekansına ulaşmak için ilk önce şanslı olduğunuzu kendinize inandırmalı ve şanslı hissetmelisiniz. Bunu da olumlamalarla sağlayacağız. Sabah uyandığınızda alışverişe gidiyorken ders çalışırken pencereden dışarı bakıyorken bir sigara yakmışken kendinize sürekli şunu söyleyin 'Ben çok şanslıyım, talih kuşunu 12'den vurmuşum, hayatta ne olursa benim iyiliğimi sağlayacak şekilde gerçekleşiyor'. Bu fikirleri kendinize söyleyin ve bunu söylerken gerçekten de hissetmeye çalışın. Bunu söyleyerek bunun enerjisini salgılamış oluyorsunuz ve evrene de her şeyin sizin isteğinize göre gittiğini mesaj göndermiş oluyorsunuz. Rastgele anlarda bunu kendinize söylemeyi alışkanlık haline getirin çünkü amacımız bunu bilinçaltınıza yansıtmak. (...) İlk başta zorlansanız da zamanla kendinize çok talihinizin yüksek şansınızın yüksek olduğunu söyleyerek bunu içinize ve evrene kodlamış olacaksınız (V6).

Anlatıcılar, gerçekleşmesini diledikleri durumları 'gerçekleşmiş gibi' hayal ederek, onu gerçek kıldıklarına inanmaktadırlar. Öyle ki bir anlatıcı, 'üniversite sınavını geçmek', 'seyahat etmek', 'meslekî ve finansal iş birliklerinde yer almak' gibi bireysel çabanın yanı sıra maddî ve yapısal koşullara da sıkı sıkıya bağlı olan deneyimleri dahi kendi imajınasyon pratiğine nedensel olarak bağlamaktadır:

İmajınasyon bir şeyi gerçekleşmiş gibi tüm detaylarıyla hayal etmek demek. (...) Üniversite sınavında mülakatta böyle geçtim, yurtdışı seyahatlerimi böyle imajine ettim, iş birliklerimi böyle imajine ediyorum (V2).

'Şanslı Kız Sendromu' anlatısında özne ve gerçeklik kurgusu simbiyotik bir ilişki içindedir. Öznelerin, kendi bilişsel, davranışsal ve 'içsel' gerçekliklerini dış dünyada tezahür ettirdiklerine inanılmaktadır. Düşünen, inanan, hisseden fail olarak 'ben', burada kendine yabancılaşmakta, kendiliği hem etkileyen hem de etkilenen olarak ikiye bölmektedir. Böylece kendinden bir 'öteki' inşa etmekte ve bu ötekini yönetmeye, denetlemeye koyulmaktadır. Bu noktada özne, düşünceleriyle, duygularıyla ve inançlarıyla şekillendireceği bu içsel figüre, bir şirket yöneticisinin verimlilik hedefleriyle şirketine yaklaştığı gibi yaklaşmaktadır: Geliştirilecek, motive edilecek, optimize edilecek bir iç özne. Nihayetinde, dış dünyada deneyimlenen gerçeklik, bu 'içsel üretim süreci'nin çıktısı, yani içerideki hummalı çalışmanın bir raporu olarak okunmaktadır.

Videolarda sıkça geçen 'inanmalısınız', 'hissetmelisiniz', 'odaklanmalısınız', 'düşünmelisiniz' gibi zorunluluk veya gereklilik anlamı taşıyan kipler, ideal bir özne pozisyonuna işaret etmektedir. Bu kip kullanımı, bireyin içsel yaşantısını düzenlemeye ve denetlemeye dönük bir normatif mekanizma işlevi görmektedir. Burada söylem 'şanslı olmanın imkânı' üzerinden 'tavsiyede bulunmak' şeklinde bir işlev görmesinin ötesinde, şanslı olmanın gerekliliklerini ve kurallarını da belirlemektedir. Eleştirel söylem analizi bağlamında, dilin burada ifade aracı görevi görmesinin ötesinde, inanç, düşünce, davranış, duygulanım ve özne konularını üretici bir rol üstlendiği görülmektedir (Fairclough, 1995). Bu kipler, bireyin yaşamında karşılaştığı olumsuzlukları dışsal koşullar yerine içsel ve kişisel bir eksiklikle açıklayan, dolayısıyla tüm sorumluluğu bireye devreden neoliberal çerçevenin yeniden üretilmesine katkı sunmaktadır (Rose, 1999). Şansın 'çekilmesi' için gereken 'inanç' ve 'his', eğer yerine getirilemiyorsa ba-

şarısızlığın gerekçesi bireyin kendisinde aranmaktadır. Sistemsel eşitsizlikler ya da yapısal engeller görünmez kılındığında, birey kendisini 'yeterince pozitif' olmamakla suçlayan bir içsel denetim mekanizmasıyla karşı karşıya kalmaktadır. Dolayısıyla sorumluluğu yalnızca bireyde arayan bu denetim mekanizması, bireyi kolektif bir mücadeleye veya dayanışmaya değil, içsel dönüşüm ve kişisel düzenlemelere yönlendirmektedir. Neticede incelenen bu içerikler, söz konusu zihinsel stratejiler aracılığıyla, neoliberal çağın ideolojisine uyumlanmış, kendi başarısının ve başarısızlığının tek sorumlusu ilan edilen ve spiritüel inançlarla motive edilen bir özne kurgusunu yeniden üretmektedir.

Sözel stratejiler: 'Kelime kehanettir'

'Şanslı Kız Sendromu'nda, kişinin şanslı olduğuna inandığı zaman istediği şeyleri elde edebileceğine dair bir inanç geliştirmesi ilk strateji olarak karşımıza çıkarken, ikincil strateji kişinin hem isteklerini dile getirmesini hem de isteklerini dile getirirken veya 'evrene mesaj gönderirken' başvurduğu grameri 'pozitif kelimeler' üzerine inşa ederek düzenlemesi etrafında dönmektedir. İncelenen içeriklerde evren, bireyle iletişim kuran bir fail gibi yapılandırılmaktadır. Evrenin özneye hizmet eden, onun inancına ve niyetine göre şekillenen bir düzenek olarak sunulması, bu söylemlerde belirgin bir yapısal örüntü oluşturmaktadır. "Evren sürekli onların avantajı için çalışıyordur sanki, şanslı kız sendromu budur" (V6), "Evren isteklerimi gerçekleştirmek üzere kurulu" (V6) 'Evren sizin için çalışmaya başlayacak' (V2), "Ben bu dileklerimi söyledim gerisi zaten evrenle benim aramda, evren bana zaten bunları getirecek" (V3), "Evrenden bir şey iste ve onun senin için orada olduğunu bil" (V7) gibi ifadeler, özne ile dış gerçeklik arasında nedensellikten çok çağrıya dayalı bir ilişki kurmaktadır. Bu tür ifadeler, evrenin doğrudan nesneleştiği değil, tersine özneleştiği ve fail haline geldiği bir dili varsaymaktadır. Birey, evrene 'mesaj' gönderen, evren ise bu mesajlara yanıt veren bir sistem olarak kurulmaktadır. Burada gerçeklik, niyetin sözel ifadesiyle çağrılan ve dilsel olarak aktive edilen bir alan olarak sunulmaktadır. Şans da bu minvalde bir 'iletişim' meselesi halini almaktadır: "Kendinizle iyi bir iletişiminiz olursa başarılı bir insan olursunuz fakat hayatla iyi bir iletişiminiz olursa şanslı bir insan olursunuz" (V4).

Dolayısıyla incelenen videolarda şanslı olmak ve isteklerine ulaşmak için, söz konusu istekleri dile getirme pratiği önemli bir yer tutmaktadır: "İstedikğiniz her şeyi dile getirin, sadece aklınızdan geçirmeyin. Hakikaten dile getirmekten bahsediyorum, şans bunun en önemli sonuçlarından bir tanesi" (V4). Dile getirmenin önemi kelimelerin 'büyüsünde', 'kehanet' oluşlarındadır: "Kelimelerin kendilerini gerçekleştirme gücü vardır" (V1); "Doğru kelime gerçekten sihirdir" (V2); "Her kelime zamanla gerçeğe dönüşen bir kehanettir. (...) Kelimeler inanç yaratabiliyor, kelimeler duygu yaratabiliyor, kelimeler düşünce gerçeklik enerji her şeyi yaratabilen ve o kadar önemli bir şey ki" (V4). Bu alıntılar, dilin büyüsel işlevi etrafında örülmüş bir düşünme biçimini açığa çıkarmaktadır. Dile getirme eylemi burada gerçekliği etkileyen, dönüştüren ve yaratan bir güç olarak tem-

sil edilmektedir. ‘Kelimelerin kendini gerçekleştirme’ ya da ‘sihirli olması’ gibi ifadeler, dilin performatif gücünü büyüsel bir çerçevede yeniden anlamlandırılmaktadır. Bu anlayışa göre, dile getirilmeyen istek gerçekleştirilemez çünkü istek, ancak söze döküldüğü ölçüde varlık kazanmaktadır.

Aynı dilsel mantık, kişinin başına gelen olumsuz olayları veya ‘şanssızlığı’ açıklamak için de kullanılmaktadır. Kişinin ağızından çıkan her kelimenin ‘kehanet’ veya benzerini kendine çekecek birer ‘enerji’ olarak kabul edilmesi, başa gelen talihsizliklerin sorumlusu olarak da kişinin kendisini işaret eden bir mantık oluşturmaktadır. V1’deki anlatıcının ‘Şanslı Kız Sendromu’nu özetlerken kullandığı “Doğru kelimeler ve bunlara paralel bir fiziksel yaşantı” söyleminde de görüldüğü gibi, ‘fiziksel yaşantı’ kişinin ağızından çıkan kelimelere bağlanmaktadır. Doğru kelimeler ‘şanslı’ olmayı getirirken, yanlış kelimeler ‘şanssızlığı’ getirmektedir:

Kurban mantalitesi ile yaşayıp aşağılık kompleksine sahip kişiler ‘Abi tüm kötü şeyler beni buluyor yeter artık’, ‘Çok üzgünüm, hayatım böyle berbat’ diyen insanlar düşündüğün zaman gerçekten de kötü şeyler çekiyorlar. Sanki kendini gerçekleştiren bir kehanet gibi. Adam diyor ki ‘Benim tüm ilişkilerim berbat ve çok kötü kişileri çekiyorum’, sonra bir bakıyorsun evet tüm ilişkileri gerçekten de başarısız olmuş (...) Bak ne oluyor biliyor musun? Sen sürekli kendini düşünüyorsun, kendine söylüyorsun, arkadaşlarına anlatıyorsun ‘Ya abi hiç param yok’, ‘İlişkilerim çok başarısız oluyor’, ‘Çok çirkinim, burnum şöyle olsa başka bir şey istemiyorum’, böyle yaparak ne yapıyorsun biliyor musun? Hem kendine hem çevrene hem de evrene bu istemediğin şeyleri sürekli vurguluyorsun ve bu kötü şeylerin enerjisini kendine kilitliyorsun (V6).

Bu söylem, şikâyeti bir sonuç olarak değil sebep olarak ele alan tersine bir nedensellik kurmaktadır: Kişi şikâyet edilecek yaşantıları olduğu için şikâyet ediyor değildir, şikâyet ettiği için böyle yaşantıları vardır. V1’deki anlatıcı bu durumu “Hayatın olağan akışındaki olaylar aksilik olarak nitelendirildiğinde aksilik halini alır” söylemiyle ifade etmektedir. Böylece bireyin yaşadığı olumsuzlukların kaynağı dışsal koşullarda değil, dile döktüğü ‘negatif’ ifadelerde bulunmaktadır. Bu bağlamda, bireyin kendi mağduriyetini üretmemesi için düşüncelerini ve özellikle de dilini denetim altına alması gerektiği vurgulanmaktadır: “Olumsuz dili yok etmek zorundasın.” (...) “Ben zaten hep geç kalırım”, “Ben zaten şanssızım”, “Ben zaten kesin hasta olurum”, böyle kelimeler kullanmayın’ (V2).

Bu bağlamda, ‘pozitif kelimelerle cümle kurma’ pratiği öne çıkmaktadır. “Hastayım” demek, istenmeyen bir gerçekliği çağırarak anlamına geleceği için bunun yerine “Bu ara pek sağlığım yerinde değil” (V2) gibi bir ifade şekli önerilmektedir. Burada ‘negatif’ olan hasta kelimesi yerine ‘pozitif’ olan sağlık kelimesini kullanmak, V2’deki anlatıcı için ‘düşünce yapısını değiştirmek’, ‘kendine koyduğun blokajları yok etmek’, ‘doğru kelime’ seçimi anlamlarına gelmektedir. Nitekim evren kişinin niyetini bilmeyen, ağızından çıkan her şeyi dilek gibi algılayarak hizmete geçen bir güç olarak kurgulanmıştır: “Evren çok düz anlıyor her şeyi, ne istiyorsan onu veriyor” (V2).

İncelenen videolarda, 'istiyorum' demenin bile sakıncalı bulunduğu görülmektedir. Çünkü bu formülasyon, hâlâ bir eksiklik durumuna işaret etmektedir: "Bir şeyi ne kadar çok istediğini tekrarlamak, hâlâ ona sahip olmadığını vurgular" (V1). Onun yerine 'oldu', 'sahibim', 'aldım', 'oldum' gibi geçmiş zaman ya da geniş zaman kiplerinin tercih edilmesi önerilmektedir:

Ben bunu istiyorum diyerek olmuyor. 'Ben buyum zaten' diyeceksin, 'Ben zaten çok güzelim, cildim çok güzel, saçlarım çok hızlı uzuyor'. Saçlarınız uzamıyor olabilir. Ama kendinize bunu söyleyeceksiniz aylarca. Benim saçlarım çok hızlı uzuyor. Bunu söyleyeceksiniz sürekli. Beyninizi, bütün DNA'nızı, bütün düşünce gücünüzü buna yönlendireceksiniz. Ve gerçekten evren sizin için çalışmaya başlayacak ve çok kısa sürede bir şeylerin yoluna girdiğini görmeye başlayacaksınız (V2).

"Kendinize bunu söyleyeceksiniz", "Ben buyum zaten diyeceksin" gibi ifadeler, özneye alan bırakmayan kipliklerle doludur. Bu söylemsel formasyon, bireyin kendi geleceğini inşa ederken hangi türden sözlerin meşru olduğunu da belirlemektedir. 'Negatif kelimeler' tabu ilan edilirken, 'pozitif kelimeler' kutsanmaktadır. Böylece dil doğrudan etik ve epistemolojik bir düzen kurmaktadır.

İncelenen videolarda 'şanslı kız' olmak için sunulan sözel stratejiler, bireyin kendi üzerindeki denetim ve dönüşümünü dil aracılığıyla kurduğu bir öz-düzenleme rejimine işaret etmektedir. Söylem, burada hem normu (pozitif düşün, olumlu cümle kur, olmuş gibi söyle) hem de özneyi (kendi geleceğini kendi diliyle inşa eden birey) çerçevelemektedir. Kelimelere yüklenen bu yaratıcı güç, şanssızlık, başarısızlık, hastalık gibi olumsuzlukları bireyin kendi sözlü üretimine bağlayarak, duyguların ve kaderin sorumluluğunu bireyselleştirmektedir. Bu stratejinin toplumsal düzlemdeki etkisi, yapısal eşitsizliklerin bireysel dil ve duygu yönetimi pratikleri üzerinden ikincilleştirilmesiyle ilişkilendirilebilir. Sisteme dayalı adaletsizlikler, kişinin doğru kelimeleri seçmemesiyle açıklanmaktadır. Zorlukların nedeni, 'yanlış kelime kullanmak' veya 'negatif enerji yaymak' olarak konumlandırılmaktadır. Böylelikle söylem, başarısızlığın sorumluluğunu büyük ölçüde bireyin üzerine yükleyen bir çerçeve kurmaktadır. Sosyal bağlamdan arındırılmış bu bireycilik, dilin kutsallaştırılması ('kelime kehanettir') üzerinden meşrulaştırılmaktadır. Tüm bu stratejilerle kurulan anlatı, neoliberal birey idealine sözel bir çerçeve sunmaktadır. Sürekli olumlayan, ne istediğini net biçimde ifade eden, evrenle iletişim hâlinde olan ve tüm bu süreçleri içselleştirmiş bir özne figürü ortaya çıkmaktadır. Bu özne, dışsal müdahaleye değil, içsel telkine yaslanmaktadır. Dış dünya değişmeyecektir; değişmesi gereken, bu dünyanın nasıl tanımlandığı ve ona hangi kelimelerle seslendirildiğidir. Sözün kendisi kaderi belirler, çünkü evren bu sözlere karşılık veren bir aygıt olarak kurgulanmıştır. Bu bağlamda, dil gerçekliğin kuruluşunda belirleyici bir unsur olarak konumlandırılmaktadır.

Şans imalatının 7/24 vardiyası: Daima pozitif olmak

'Şanslı Kız Sendromu' anlatılarında, şansın yaratılması için öne sürülen stratejilerden bir diğerinin süreklilik olduğu görülmektedir. Şanslı kız olmak, 'bir defa pozitif olmakla' elde edilemeyecek, sürekli pozitif olmayı gerektiren bir yaratım olarak tasvir edilmektedir:

Sen pozitif olmalısın ve ona inanmalısın ama bunu hep yapmalısın. Gece, gündüz, uyurken, duşta iken, tuvaletteyken, neresi olursa olsun, sen hep pozitif olmalısın. Sadece bir konuda bir defa pozitif olmakla olmuyor. (...) Pozitif olmak zamanla gerçekleşen bir şey. Bir günde pozitif olacağım, bir günde istediğim olacak diye de bir şey yok (V7).

İncelenen videolardaki anlatılar, bireyin şanslı olabilmesi için 'devamlılık', 'sabır' ve 'disiplin' gerektiren bir çalışma içine girmesini salık vermektedir. 'Şans frekansına' ulaşmak için olumlu cümleler kurmak yetmemektedir; bu olumlu cümlelerin günün her anına yayılması, adeta otomatikleşmiş bir tepkiye, bir alışkanlığa dönüşmesi beklenmektedir:

Rastgele anlarda bunu kendinize söylemeyi alışkanlık hâline getirin çünkü amacımız bunu bilinçaltınıza yansıtmak. Sadece oturup meditasyon yaptığınızda 'Çok şanslıyım' diye yaparsanız ama günün geri kalan %99'unda bunları düşünmezseniz bu işe yaramayacaktır (V6).

Bu söylem, gündelik hayatın tüm alanlarını kuşatan bir içsel denetim yaklaşımı üretmektedir. Pozitiflik yalnızca hedeflenen durumlarda değil, 'durmaksızın' sürdürülmesi gereken, 'alışkanlık' hâline getirilmesi gereken bir performans mantığıyla yeniden çerçevelenmektedir. Bir başka anlatıcıda görüldüğü üzere, bu strateji en küçük gündelik olayları bile 'şans' olarak yeniden çerçevelenmekle ilişkilidir:

Şanslıyım diyebileceğiniz her şeyi daha görünür kılın, sürekli kendinize bunu empoze edin. (...) En ufak şeyde dahi 'Şans benimle'. Bir kuştüyü gördüğünde 'Şans benimle', bir yerde sevdiğin bir şarkı çaldığında 'Şans benimle', tam kapıyı çalacakken kapı açılıyorsa 'Şans benimle' (V4).

Bu tür ifadeler, bireyin kendi zihinsel anlatısını belirli bir normatif söyleme göre yeniden yapılandırmasını talep etmektedir. Şans, artık yalnızca arzu edilen yaşantıların gerçekleşmesinden daha fazla, bireyin gündelik hayatındaki sıradan olayların dahi adı olmaktadır. Burada şansın gündelik hayatta 'görülmesi' ve 'fark edilmesi' gereken bir olgu olarak kurgulandığı görülmektedir. 'Şans', sıradan gündelik olayları 'şanslı' şeklinde etiketlemekle yaratılmaktadır: Kişinin şanslı oluşu, 'şanslıyım' demesiyle eş değer hale gelmektedir. Bu durum, bireyin dikkat, farkındalık ve değerlendirme gibi bilişsel süreçlerinin sürekli bir öz-izleme ve öz-denetim çerçevesine çekildiğine işaret etmektedir. Kişi kendisini devamlı gözetlemeli, denetlemeli ve netice için sabırlı olmalıdır:

Son olarak sabırlı olun. Güzel şeyler zaman ister emek ister sabır ister. "İki aydır düşünüp duruyorum hiçbir şey değişmedi" demeyin, kendinize zaman tanıyın. Karşınıza çıkacak iyi şeyler eninde sonunda çıkacaktır ve dolayısıyla bunlara zaman biçmek özgüveninizi ve motivasyonunuzu düşürür ayrıca hayata bakış açınızı da ister

istemez olumsuzla çevirir (V10).

Burada başarı ve şans, zamana yayılan bir emeğin sonucu olarak tahayyül edilmektedir. Bu yönüyle pozitif düşüncenin sürekli tekrar edilmesi, tıpkı bir duygulanımsal mesai gibi çalışmaktadır. Şans üretiminin vardiyası mesai saatleriyle sınırlı değildir; bilinçli veya bilinçdışı, gündüz veya gece, durmaksızın devam etmelidir.

Bu anlatı tipi, bireyin sürekli 'kendini dönüştürmekle yükümlü' olduğu bir özne pozisyonunu üretmektedir. Duygular, düşünceler ve dikkat alanı üzerindeki bu kesintisiz denetim çağrısı, bireyin içsel dünyasını bir tür verimlilik rejimine tabi kılmaktadır. Şans artık dışsal bir olay değil, bireyin kendisini, içini, bir sermaye olarak nasıl işlediğinin çıktısıdır. Bu da şanslı deneyim olmaktan çıkarıp bir 'görev' veya 'hedef' haline getirmektedir. 'Pozitiflik' de burada şanslı olmaya veya başarıya giden yolun zorunlu adımı hâline gelmektedir. Bilişsel çerçeve üzerindeki bu sürekli otokontrol çağrısı, bireyin iç dünyasında da bir tür '7/24 vardiya' düzeni yaratmaktadır. Kişi 'Şanslı Kız Sendromu' programı dâhilinde kesintisiz olarak kendisinin farkında olmak ve düzenlemek zorundadır.

Davranışsal stratejiler: Şanslı görünür kılmak

'Şanslı Kız Sendromu' anlatısında, bireyin içsel dönüşümünü, fiziksel çevresi, gündelik yaşam nesnelere ve sosyal ilişkileri aracılığıyla da yapılandırması gerektiği öne sürülmektedir. Anlatıcılar, şanslı kız olmak ve arzuların gerçekleşmesi için yaşam alanlarının, ilişkilerin, mekânların ve alışkanlıkların bilinçli şekilde yapılandırılması gerektiğini vurgulamaktadır. Bu bağlamda şanslı olmak için öne sürülen davranışsal stratejiler, en başta 'yazma' ve 'görsel panolar oluşturma' pratikleri olarak öne çıkmaktadır fakat bunlarla sınırlı değildir; kişi sosyal çevresini ve yaşadığı mekânı da bu doğrultuda düzenlemelidir. V1'deki anlatıcının "Sen, enerjin nasılsa o tarz insanları çekiyorsun" ve "çevreni kendine yakıştırdığın insanlarla doldurursan her yerde evinde hissedebilirsin" söylemleri, şanslı kız olmanın gerektirdiği sosyal çevre düzenlemesine bir örnektir. Bu söylem, kişinin sosyal yaşamda karşılaştığı insanlardan aldığı etkilerin de bireysel bir mesele olarak kabul edildiğini göstermektedir. Kişinin, ele alınan diğer konularda olduğu gibi, insan ilişkilerinde yaşadığı problemlerde de dışsal faktörler ikincil kılınmakta ve büyük sorumluluk bireye devredilmektedir: "Başkalarında yargıladığın ya da sende negatif tepki uyandıran her ne varsa onu önce kendi içinde bulmalısın" (V1).

Davranışsal stratejiler içerisinde en çok sözü edilenlerden biri dilekleri yazmaktır. Çoğu anlatıcı yazmayı en önemli teknik olarak aktarmaktadır:

Benim şöyle bir manifest defterim var. (...) İlk yaptığım şey kesinlikle yazmak. Ama nasıl yazıyoruz? (...) Enerjisinin temiz olduğunu düşündüğüm yani hiç kullanmadığım -neden böyle? Çünkü eşyaların gerçekten enerjisi var. (...) Bir yeni kalem yine aynı şekilde enerjisinin temiz ve güçlü olduğunu düşündüğüm pozitif enerji yüklediğini düşündüğüm buna inandığım bir defterle kalemim var. (...) Bu benim dilek

kutum, buraya atıyorum ve gerçekleşiyor gibi kendimi şartlıyorum (V2).

Bu ifadeler, yazının içeriği kadar yazım koşullarının da sonuç için önemli kabul edildiğini göstermektedir. Yani, 'nasıl yazıldığı' ve 'neyin üzerine, neyle yazıldığı' şansın gerçekleşmesi açısından belirleyici görülmektedir. Böylece yazma, bir stratejiden çok ritüele dönüşmektedir. Dileklerin yazıldığı defterin 'dilek kutusu' olarak görülmesi ve içine yazılanların gerçekleştiğine duyulan inanç (kelimelerin büyüüne duyulan inançta olduğu gibi) yazma pratiğine büyüsel bir etki atfedildiğini düşündürmektedir. Bir başka anlatıcı da yazının bu büyü gücünü şu şekilde içselleştirmiştir:

Mesela bir kâğıt parçasına 'Evren isteklerimi gerçekleştirmek üzere kurulu' diye bir olumlama yazıp aynanın kenarına sıkıştırabilirsiniz ve her aynaya baktığınızda o okuduğunuz şey bilinçaltınızda kodlanacaktır bu da bu süreci hızlandıracaktır (V6).

Anlatıcılar, izleyiciye sadece yazmayı önermekle kalmamakta, aynı zamanda yazının dilini, kurallarını aktararak yazıya bir çerçeve de çizmektedirler:

Öncelikle bir kâğıda limitsiz istediğiniz kadar yazabilirsiniz dileklerinizi yazıyorsunuz. Ama bakın şurada dikkat etmeniz gereken bir şey var "Ya bu da olmaz ya yok bu kadarı da abartı" falan bunun gibi hiç düşünmüyorsunuz ne hayal ediyorsanız ne istiyorsanız onu yazıyorsunuz (V3).

Yazıya geçirilecek dileklerin sınırsız olması salık verilmekte ve 'olmuş gibi' yazılmaları gereğinin de altı sıkça çizilmektedir:

En önemlisi yazmak. Yatmadan önce, uyandıktan sonra, günün ortasında bile olabilir, yazacaksın. Öncelikle yazarken 'greatful' [minnettar] (...) olmalısın ve şöyle olmasın 'Bu bende olduğu için evrene teşekkür ederim', 'istediğim telefonu aldığım için teşekkür ederim' (...) Sanki o telefon elinizdeymiş gibi konuşacaksınız yazacaksınız (...) Benim mesela '15 Pro Max şu modelde şu renkte bir iPhone'um olduğu için teşekkür ederim' bu kadar yani. Sanki o şey şu anda olmuş gibi konuşacaksınız (V7).

Bu yaklaşım, maddî kazanımların veya elde edilmişlerin bireyin bilinçli ve özelli seçimine bağlı olduğu yönündeki neoliberal kişisel gelişim ideolojisiyle örtüşmektedir. Şanslı olmak, bireyin yazma pratiği, kullandığı materyal ve yazım dili gibi mikro düzeydeki tercih ve uygulamalarına bağlanmaktadır.

Vizyon tahtası oluşturmak, hedeflere dair görselleri fiziksel ortama yerleştirmek suretiyle dilekleri sürekli göz önünde tutmak da dileklerin gerçekleşmesi için uygulanan yaygın diğer yöntemler olarak öne çıkmaktadır. Bu stratejilerin ortak özelliği, arzunun yalnızca içsel bir yönelim olmaktan çıkarılıp dışsal bir düzleme (duvara, aynaya, telefon ekranına, deftere) sabitlenmesidir:

Vizyon tahtası... Ne yapıyoruz mesela, bir pano oluşturuyoruz, panoya resimler buluyorsunuz, Pinterest'ten bulabilirsiniz. İsteddiğiniz hayata yönelik bir vizyon tahtası oluşturuyorsunuz. İster bunu Photoshop'ta yapıp çıktısını alın, ister böyle kolaj yapın (...) Amaç onu her gün görebileceğiniz bir yerde olsun ki beyniniz buna her gün göre göre alışsın (...) Vizyon tahtasını yapıyoruz, hep görebileceğimiz bir yere koyuyoruz ve sürekli onu gördükçe böyle bir adım daha yaklaştığımızı hissediyoruz (V3).

İstedığınız şeylerin fotoğrafını gözünüzün önünde olan bir yere yapıştırıyorsunuz mesela yatağınızın yanı olabilir önü olabilir yani her yer olabilir. Mesela bir Porsche olmasını istiyorsun ve o Porsche ne renkte, nasıl, hangi model olmasını istiyorsan fotoğrafını çıkar ve gözünün önünde olan bir yere koy ve uyumadan önce ve uyanıktan sonra 1 dakika boyunca ona bakacaksın. (V7).

Pinterest, Tumblr veya Google görselleri kullanın, size hitap eden, hayallerinizi betimleyen görseller bulun. İster yazdırın ister kaydedin ister sıkıldığınızda yeniden aratıp bakın, farklı alanlarda farklı şeyler bulun. Kısacası hayal kurarken gözlerinize de hitap edin (V10).

Hayallerin, dileklerin veya isteklerin bu gibi şekillerde görselleştirilmesinin, bu hayalleri 'çektğine' ve gerçekleşmesine hizmet ettiğine inanılmaktadır. Arzu edilen şeyler her ne kadar maddî şeyler olsa ve belli bir ekonomik sermayeye sahip olmayı gerektirseler de bu dışsal faktörlere vurgu yapılmamaktadır. Örneğin V2'deki anlatıcı, hayalini kurduğu daireyi kiralayabilmesini ve istediği mobilyaları alabilmesini, bunların görsellerini telefonunda oluşturduğu 'oldu' isimli bir klasöre kaydetmiş olmasıyla açıklamaktadır:

[Telefonunun ekranını gösteriyor, ekranda masa ve sandalye fotoğrafı var] 2022 Haziran'da koymuşum, şu an tam karşımda aynı masa var. Benim masam, bu masa. (...) Pinterest'te bunu bulmuştum, kaydetmişim, bu Ikea'nın bir dolap sistemi (...) şu an yatak odamda aynısı var. Şöyle Amerikan mutfak bir ev kaydetmişim, bu da 2023 ve burada her şey, yani benim zeminimdeki renkle yemin ediyorum buradaki renk aynı, Amerikan mutfak, duvarların rengi, odanın evin ambiyansı, o kadar her şey aynı ki. Şu evin başka bir açıdan fotoğrafı vardı burada deniz manzarası vardı ve benim evim denizi ve gölü görüyor. İnanıyorum ve onları klasörlüyorum. Ve 'Tamam' diyorum 'Bu zaten oldu, buraya koyduysam oldu' yani zaten klasörün adı da 'Oldu'. Görsel imajine etmek çok önemli (V2).

Bu söylemlerde maddî elde edişlerin kişisel yaratım oldukları yönündeki neoliberal inançlar spiritüel anlatılarla tazelenmekte, pekiştirilmektedir. Maddî olarak avantajlı grupta olmanın adı burada 'şans' olmaktadır; kişinin düşünceleriyle, sözleriyle, eylemleriyle, evrene güvenmesiyle yarattığı bir şanstır bu.

Arzunun gerçekleşmesi, bireyin doğru 'enerjiye', doğru 'kelimelere', doğru 'çevreye' ve doğru 'görsel motivasyonlara' sahip olmasıyla ilişkilendirilmektedir. Bu söylemlerle beraber bireyin başarısızlığı yanlış düşünce ve inançların yanı sıra, eylemlerini de doğru kurgulayamamasına bağlanmaktadır. Kişi enerjiye inanmalı, kelimelerin büyüüne inanarak dilini düzenlemeli, pozitif düşünüp pozitifliği çağırmalıdır ancak aynı zamanda gündelik hayat akışındaki eylemlerini de (baktığı aynayı dahi) şanslı olmasına hizmet edecek birer enstrümana dönüştürmelidir: vizyon tahtaları, defterler, klasörler, aynaya iliştilen notlar... Bu stratejiler, neoliberal-spiritüel öznenin öz-disiplininin kendisini hem bilişsel düzenlemeleriyle içten hem de davranışsal ve mekânsal düzenlemelerle dıştan kuşattığını göstermektedir.

'Şanslı kız' olmanın duygulanım bedeli

İncelenen videolarda, şanslı kız olmanın yollarının yalnızca bilişsel, sözel,

davranışsal düzenlemelerden değil, aynı zamanda yoğun bir duygulanımsal emekten geçtiği görülmektedir. Bu söylemin inşa ettiği feminen özne ('şanslı kız'), hisseden ve hisleriyle yaratan bir figürdür. Bu temada duygular, başarının (şanslı olmanın) koşulu ve göstergesi olarak ele alınmaktadır.

Anlatılarda sıkça vurgulanan 'şükretmek', 'minnet duymak', 'şikâyet etmemek', 'akışa güvenmek', 'olmuş gibi mutlu olmak' gibi ifadeler, bu duygulanımsal emeğin çeşitlemeleridir. Şükretmek, V9'daki anlatıcı için şanslı kız olabilmenin en önemli koşuludur: "Şanslı kız sendromunda da olumlu her şeyi hayatta çekmekte de ben en önemli sebebinin şükretmek olduğunu düşünüyorum". Bir başka anlatıcı, şükür duygusunun şansını yaratma gücünü 'frekans' ve 'uyumlanmak' kelimeleriyle açıklamaktadır:

Şükür duygusu çok yüksek titreşimde olan bir frekanstadır ve siz ne zaman hayatınızdaki iyi şeylere şükür duyduğunuzda minnet duyduğunuzda kendinizi o yüksek frekansa uyumluyorsunuz ve her şeyi çekecek bir enerjiye sahip oluyorsunuz. Elinde olan şeye şükrettiğin zaman elinde olmayan şey de sana ulaşacaktır bu sefer (V6).

Bu söylemde şükretmek, sadece bir duygu olmaktan daha çok insanın hayatına şükredeceği başka durumları çeken güçlü bir pratik olarak kurulmaktadır; tıpkı 'inanmak', 'düşünmek', 'yazmak', 'olumlamak', 'vizyon tahtası oluşturmak', 'olmuş gibi hayal etmek' pratikleri gibi yaratıcı, büyülü bir pratiktir bu; duygusal bir emek, duygusal bir yatırımdır. Bir başka anlatıcı da yine benzer şekilde şükür duygusunu, insanın 'manyetik alanına' yaptığı bir yatırım olarak değerlendirmektedir:

Minnet etmek, şükretmek, namaz kılmak, ibadet etmek, yardım etmek, sahip olduklarına teşekkür etmek gerçekten sana bir yakıt sağlıyor ve ne verisen daha fazlasını alıyorsun, bin katını. Aslında bunlar tam olarak senin yakıtın ve enerjini güçlendiren şeyler. Nazik, iyi, enerjik, pozitif, kibar, inançlı olursan o kadar enerjini besliyorsun. Bir manyetik alanın var öyle düşün ve bunu büyütüyorsun ışığını büyütüyorsun besliyorsun aslında bu davranışlarla. O yüzden minnet, şükür, namaz, ibadet, meditasyon, bunların hepsi senin için bir yakıt bunu unutma. Şükürsüz ve hiçbir şeyden memnun olmayan bir insana Allah hiçbir şey vermez (V2).

Bu bağlamda memnuniyet bir çeşit duygusal sermaye olarak öne çıkmaktadır: Birey şükrederek 'manyetik alanına' ve dolayısıyla evrene yönelik bir yatırım yapmış olmaktadır. Şükür burada bir alışveriş gibidir: Şükretmeyen, memnun olmayan, isyan eden kişiye "Allah hiçbir şey vermez". V1'deki anlatıcının 'Şanslı Kız Sendromu'nu özetlerken sarf ettiği "Var olanı kabulleniş ve minnettarlık, içten bir inanç, her şeye rağmen güven; doğru kelimeler ve bunlara paralel bir fiziksel yaşantı" söyleminde de bu görülmektedir. 'Kabullenmek' ve 'şükretmek', şansını artıran ve ödül getiren bir yatırımdır: "Bir an bile şikâyet etmedim. Olan her şey zaten kabulümdü. Ama kabulümün çok üzerinde şeyler gelmeye başladı ve bunları gördükçe ben daha da mutlu olmaya başladım daha da çok şükretmeye başladım" (V1).

Bu tür söylemlerle duygular aynı zamanda ahlaki bir disiplinin de konusu hâline getirilmektedir. Şanslı kız olmak, yalnızca belirli duyguları üretmekle

değil, aksi yöndeki duygulardan da kaçınmakla mümkündür. Şükretmek aynı zamanda isyan etmemektir, şikâyet etmemektir:

Şanslı kız sendromuna yakalanmanın üçüncü metodu (...) kendinizi kurbanlaştırmayın. Bakın hayatta her zaman kötü şeyler olur ama başımıza gelen kötü şeyleri alıp tüm hayatımıza dikte etmesine izin vermemeliyiz veya hayatımızı mahvettiğini düşünmemeliyiz. Şanslı kız sendromunu hayatınızda tetiklemeye çalışırken daha barışık olun hayatınızda gerçekleşen şeylerle. İyi olsun kötü olsun kendinizle daha barışık olmaya çalışın. Hiçbir zaman kendinize isyan etmeyin (...) Başınıza gelen iyi şeylere odaklanmaya çalışın, kötü şeylere değil (V6).

Anlatıcılar, hayatta kötü şeyler yaşanabileceğini kabul eder görünseler de bu acıların nasıl deneyimleneceği konusuna normatif bir çerçeve getirmektedirler. Acı duyulabilir, ama kısa süreli, kontrollü ve verimlilikle hizalanmış olmalıdır. Uzun süren yaslar veya acılar 'şanslı kız' anlatısının dışında bırakılır: "Kötü bir şey mi oldu abi ağlayacaksan ağla zırlayacaksan zırla isyan edeceksen et ama sonrasında ayağa kalkmayı bilmelisin (...) Duygularınızı yaşayın ama dozunda yaşayın. Mesela geçeceğini bilin" (V6). Bir başka anlatıcı da yine aynı şekilde acılara denetimli bir serbestlik tanırken, acı çeken kişinin eninde sonunda 'güzel şeyleri' görerek şanslı olduğuna inanmaya geri dönmesini salık vermektedir:

Şanslı kız olma sendromunda en önemli kural acılara bu kadar tutunmamak. Görmezden gelmekten bahsetmiyorum, asla görmezden gelin demiyorum. Acılarınızı görmezden gelmeyin aksine sağlıklı bir şekilde o an o süreçte onu yaşayın ama onu uzatmayın diyorum. Acılarına tutunmayıp güzel şeyleri görüp ben şanslıyım dediğinde ve bunu hissettiğinde yavaş yavaş şanslı kız olmaya başlarsın (V4).

Bu söylemde 'acıya tutunmak', kişinin kendi kendini şanssızlığa mahkûm etmesi gibi değerlendirilmektedir. Söylem, acının varlığını ve doğallığını reddetmese de onun süresine bir sınır çizmektedir. Burada sözü geçen 'acıyı uzatmak', 'acıya tutunmak' durumu, psikiyatri literatüründe 'uzamış yas bozukluğu' olarak tanımlanan durumu çağrıştırmaktadır. Uzamış yas bozukluğu tanımı da 'doğal yas süreci' varsayımına dayanmaktadır. Ancak tam da bu 'doğallık' varsayımı, psikiyatri alanına yöneltilen eleştirilerin merkezinde yer almaktadır. Foucault'nun da vurguladığı gibi, insani olana dair neyin normal neyin anormal olduğunu tanımlayan bu tür çerçeveler, iktidarın bilgiyle iç içe geçtiği disiplin mekanizmalarının önemli bir parçasıdır. 'Şanslı Kız' anlatılarında da benzer normatif çerçeve yeniden üretilmektedir: Acı yalnızca belirli bir dozda ve sürede meşrudur. Acı çeken kişi, bu hâli uzatırsa 'kendini kurbanlaştıran', 'negatif enerji yayan' ve dolayısıyla şansı hak etmeyen biri olarak konumlandırılmaktadır. Böylece acı hem bastırılması gereken bir duygu hem de bireyin kişisel başarısızlığının da bir göstergesi hâline gelmektedir. Duygular burada hem disipline edilmekte hem de ahlaklaştırılmaktadır.

Bu anlatıda acıları uzatmamak, 'güven' duymakla el ele gitmektedir. Kişi hayatı 'akışa' bırakabilmeli, olan bitene 'direnmemeli' veya arzu ettikleri konusunda ısrarcı olmamalı, şanslı olduğuna güvenmelidir:

Şans diye adlandırdığım birçok şey aslında o an akışa bıraktığın için, başka bir türlü olmasını direktmediğin için, şansına güvendiğin için... Yani orada bir güven elementi var, zorlama yok, ona engel olma, bir direnç yok. Senin onun belli bir şekilde olmasını istemen, böyle bir enerjiyle ona yönelmen dahi orada bir direnç oluşturuyor zaten. O kendi akışında sana öyle tatlı sürprizler sunuyor ki sen akışta işte o sürprizleri şans olarak nitelendiriyorsun (V1).

Bir başka anlatıcının söyleminde de evren, 'ısrardan hoşlanmayan biri' gibi kişileştirilmektedir. Dolayısıyla şanslı olmak ve isteklere ulaşmak için yapılması gereken ısrarcı olmamak, isteklerin zaten gerçekleştiğine inanmak, Allah'a güvenmektir:

Evrenden bir şey istediğinde arkanı dönüp gitmelisin evren çıplak bir vücut gibidir ve onu denetlememen gerekiyor. Arkanı dönüp gittiğinde o daha çok rahatlayacak ve sana istediğini vermek için senin peşinden koşmaya başlayacak. Yani bir şeyi istediğinde sen onun peşinden koşma o senin peşinden koşsun. (...) İsrarcı olmamak gerekiyor. Deftere yazıyorsan yaz ve unut. Gerçekleşti zaten. Bu kadar. Gelecek zaman değil bu arada. Gerçekleşecek zaten değil. Gerçekleşti. (...) Allah'a güvenin, kalbinize güvenin (V2).

'Yaz ve unut', 'akışa bırak' gibi ifadeler, sürekli üretim odaklı neoliberal emek rejiminin aksine, teslimiyetin de bir strateji haline getirilebildiğini göstermektedir. Teslimiyet stratejisi, kişi 'Şanslı Kız Sendromu'na sahip olmak için telkin edilen bütün stratejileri uygulamasına rağmen hâlâ 'bir şey olmadığını' gözlemlediğinde son çare gibi tekrar işe koşulmaktadır:

'Tamam bu kadar şeyi yaptık Rabia, neden hala olmuyo?' demek yok. Doğru zaman değil demek ki. Sen hazır değilsin demek ki. Dediğim gibi, neyse onu çekeriz. Neysek ona dönüşürüz. Henüz orası için hazır olmayabilirsin. (...) Önemli olan sürece güvenmek, Allah'a güvenmek, yaratıcıya güvenmek, evrenin zamanlamasına güvenmek. Çünkü her şey olması gerektiği gibi olması gerektiği zamanda olur (V2).

'Şanslı Kız Sendromu' anlatısında 'başaramama' ihtimali bu şekilde ekarte edilmektedir. Eğer 'bir şey' olmuyorsa, bu ya öznenin 'henüz hazır olmamasıyla' ya da henüz zamanının gelmemesiyle açıklanmaktadır: "Evrenden bir şey iste ve onun senin için orada olduğunu bil ve zamanında eline geçeceğini de bil" (V7). Böylece güven ve teslimiyet hem başarı için bir araç hem de başarısızlığın sorumluluğunu bireye devreden bir mekanizmaya dönüşmektedir. Dışsal faktörler, yapısal engeller veya sınıfsal eşitsizlikler, bu söylemde görünmez hâle gelmektedir. Dışsal faktörleri hesaba katmanın aksine bu faktörler 'gerçeklik tuzağı' olarak görülmekte ve şanssızlık da tuzağa düşmek ve 'dış etkenleri' suçlamak olarak tarif edilmektedir:

Şansız kız her zaman suçu dış etkenlere atıyor, diğer insanları, arkadaşlarını, sevgilerini hatta devleti suçluyor. Kendini gitgide daha şanssız hissediyor ve işler istediği gibi gitmediğinde özgüveni tamamen yerle bir oluyor. Hayallerini önemsemeden gerçeklik tuzağına sıkışıp kalıyor. (...) Zihniyeti çok sınırlı ve hayatın gerçeklerine takılmış durumda (V10).

Bu anlatılar yapısal faktörleri sistematik biçimde görünmez kılmaktadır. İşsizlik, eşitsizlik, sınıfsal ayrımlar, cinsiyet ayrımcılığı gibi faktörlere odaklan-

mak, 'yanlış odaklanma' olarak görülmektedir. 'Gerçeklik tuzağına düşmüş', 'çok çalışması gerektiğine inanan', 'çok para kazanmanın mümkün olduğuna inanmayan' kişiler başarısızlığa mahkûm edilmektedir:

Şanssız kızımızın bütün zihniyeti 'Çok çalışmazsam hiçbir şey başaramam' üzerine kuruludur. Bu oldukça sınırlı bir zihniyettir (...) ve daha büyük fırsatların peşinden gitme olasılığını azaltacaktır. Çünkü bu kızımız gerçeklik tuzağına düşmüştür ve kendi koşullarının ötesini asla göremez. Özellikle günümüz ülke şartlarında çok para kazanmanın kendisi için mümkün olduğuna inanmaz. Bunun yerine sadece mezun olup güzel bir işe girme hayali kurar çünkü tek amacı budur. (...) Kısacası şanssız kızımızın elde edeceği tek şey bu çünkü zihniyeti çok sınırlı (V10).

Şanslı kız olmak için bireyden beklenen dışsal, yapısal, sistematik sorunları bir kenara bırakması ve içsel dönüşümüyle ilgilenmesi, kişisel düzenleme yapmasıdır. Bu düzenlemenin duygulanım bedeli şükür, minnet, güven, isyan etmemek, suçlamamak ve türevi uyumlu duygulanımları üretmektir. Fakat burada dış etkenleri suçlamamak, kişiye örtük olarak kendini suçlamak şeklinde geri dönmektedir: 'Tuzağa düşmek', 'ötesini görememek', 'sınırlı zihniyete sahip olmak' kişinin suçları olmaktadır.

'Şanslı Kız Sendromu' trendinde en dikkat çekici olan unsurlardan biri, hitap ettiği kitle esasen yetişkin kadınlar iken, trendin 'kız' etiketiyle dolaşıma girmesidir. 'Kız' etiketi, feminenliği çocuksulaştırılmış bir temsil kalıbı içinde yeniden üretmekte, böylece öznenin eyleyici potansiyeli 'zararsız' biçimde çerçevelenmektedir. Robin Lakoff'un (1973, s. 61) vurguladığı gibi, 'kız' kelimesi gençlik ve masumiyet çağrışımlarının yanı sıra sorumsuzluk, hafiflik ve olgunlaşmamışlık imgelerini de taşımaktadır. Lakoff'a göre, erkekler yetişkin olduklarında 'adam' olarak anılırken, kadınlar her yaşta 'kız' olarak çağrılabilirler; kadınlar 'kız arkadaşlara' sahip olurken, erkekler 'oğlan arkadaşlara' sahip değildirler. Bu asimetrik dil kullanımı, kadınların yetişkinlik, karar verme ve ciddi sorumluluklar üstlenme kapasitesinin sembolik olarak gözden düşürülmesine yol açmaktadır. Lakoff'a göre kadın böylece, ciddi sorumluluklar ve kararlarla baş edemeyecek kadar olgunlaşmamış ve gerçek hayattan kopuk biri olarak inşa edilmektedir.

Yanı sıra duyguların üzerinde zaten tarihsel olarak 'çocuksu' oldukları yönünde bir anlam yükü vardır. Aydınlanma Çağı itibariyle rasyonellik ile duygusallık birbirine tezat görülmüş, rasyonellik yüceltilirken duygusallık çocuksuluk olarak kodlanmıştır (Koçak Kurt, 2021, s. 2831). Dolayısıyla kadınların 'kız' diye çağrılarak çocuksulaştırılmaları ile onların duygusal varlıklar olarak kabul edilimleri birbirini tamamlar nitelikte iki olgu olarak görülebilir. 'Şanslı Kız Sendromu' trendi, hem başlığındaki 'kız' ifadesi tercihiyle hem de içeriğinde karşımıza çıkan 'pozitif, memnun, isyan etmeyen, zararsız kadın' temsiliyle, feminenliği çocuksu bir çerçeve içinde yeniden üretmektedir.

Sonuç

'Şanslı Kız Sendromu' söyleminin, Türkiye bağlamında dijital feminenlik, neoliberal özneleşme, 'New Age' pratikleri ve cinsiyetlendirilmiş duygular ekseninde nasıl inşa edildiğinin analiz edildiği bu çalışmada, söz konusu trendin Türkiye'de özellikle genç kadınlara hitap eden bir dijital feminenlik modeli sunduğu ve şans kavramını bireysel stratejiler, spiritüel pratikler ve duygusal düzenleme teknikleri aracılığıyla kişisel bir yaratım olarak yeniden çerçevelediği görülmüştür. Böylece, ilk araştırma sorusu doğrultusunda, 'Şanslı Kız Sendromu' söyleminin Türkiye'de bireysel sorumluluk, içsel dönüşüm ve uyumcu duygular etrafında şekillenen bir feminenlik anlatısı olarak kurgulandığı ortaya konmuştur. İkinci olarak, bu söylem neoliberal söylemlerle yakından ilişkilidir. Anlatıcıların şansı maddî olarak avantajlı grupta olmakla elde edilen bir ayrıcalıklı olma durumu olarak değil, kişisel çaba ve inançla elde edilen bir ayrıcalık olarak yorumlaması, şanssızlığa ise 'yeterince pozitif düşünmeme' veya 'yanlış kelimeler kullanma' gibi bireysel açıklamalar getirmeleri, başarıyı ve başarısızlığı yalnızca bireysel manevralarla açıklayan ve yapısal eşitsizlikleri dışarıda bırakan neoliberal söylemi yeniden üretmektedir. Üçüncü olarak, trendin içerisinde 'New Age' kültürü belirgin bir şekilde görünürdür. Şansı yapısal bir avantaj değil bireysel bir hak ediş olarak okuyan neoliberal söylem, olumlular, 'manifesting', çekim yasası ve evrene mesaj gönderme gibi New Age pratikleri ile birleştiğinde ortaya çıkan neoliberal-spiritüel bir özne tipi olmaktadır. 'Şanslı Kız Sendromu' söylemi, zihinsel, sözel, duygusal stratejilerle bireyin kendi kaderini şekillendirebileceği fikrini merkezine alırken, neoliberal özne kurgusunu spiritüel jargon içerisinden yeniden üretmektedir. Son olarak, feminenliğin duygusal inşası bu trendde belirli duygu kalıpları etrafında yeniden üretilmektedir. Şükür, sabır, minnet ve uyum gibi duyguların 'şanslı olmanın ön koşulu' olarak sunulması, kadınlara yönelik tarihsel olarak inşa edilmiş olan itaatkâr ve pasif duygu rejimlerinin dijital ortamda yeniden üretildiğini göstermektedir. Buna karşılık, öfke, isyan ya da memnuniyetsizlik gibi duygular dışlanmaktadır. Uyumcu duyguları feminenlikle ilişkilendirecek şekilde cinsiyetlendirilmiş olarak yeniden üreten bu trendin başlığında yer verdiği 'kız' söylemi, feminenliğin çocuksulaştırarak zararsız ve pasif bir konuma itildiğine işaret etmektedir.

Tüm bu bulgular, 'Şanslı Kız Sendromu' söyleminin yalnızca bireysel iyi oluşu teşvik eden bir anlatı olmadığını, dijital platformlarda dolaşıma giren normatif bir duygulanım programı ve özneleşme modeli ürettiğini göstermektedir. Söylem, şansı bireyin zihinsel ve duygusal performansına bağlayarak eşitsizlikleri görünmez kılmakta, öte yandan şikâyet/isyan etmemek, şükretmek ve kabul etmek gibi 'uyumcu' duyguları feminenlikle ilişkilendirerek kadın öznenin eleştirel duygu repertuarını daraltmaktadır. Bu yönüyle bulgular, dijital feminenliğin güncel biçimlerinde duyguların yalnızca temsil edilmediğini, aynı zamanda düzenlendiğini ve siyasal/ideolojik bir işlev üstlendiğini düşündürmektedir. Bu yönüyle çalışma, duygu sosyolojisi ile yeni medya çalışmalarının kesişiminde, Türkiye bağlamına özgü güncel bir söylem örneği üzerinden kavramsal ve ampirik bir katkı sunmaktadır.

Bulgular aynı zamanda ileriye dönük bir projeksiyon da sunmaktadır. Bundan sonraki çalışmalarda, spiritüel anlatıların yanı sıra dijital kültürde giderek yaygınlaşan psikolojik/terapötik söylemlerin (özellikle iyi oluş, öz-şefkat, sınır koyma, travma dili vb.) neoliberal ideolojiyle kurduğu ilişki de incelenebilir. Bu çalışmanın, bireysel sorumluluğun nasıl yeniden çerçevelendiği ve yapısal eşitsizliklerin hangi duygu yönetimi pratikleri üzerinden görünmez kılındığına ilişkin tartışmaları derinleştirmesi ve bu alandaki araştırmalara katkı sunması beklenmektedir.

Kaynakça

- Ahmed, S. (2019). *Duyguların kültürel politikası* (S. Komut, Çev.). Sel Yayıncılık.
- Bourdieu, P. (2014). *Eril tahakküm* (B. Yılmaz, Çev.). Bağlam Yayıncılık.
- Braun, V., & Clarke, V. (2022). *Thematic analysis: A practical guide*. Sage Publications.
- Cabanas, E., & Illouz, E. (2023). *Mutlu yurttaş imalatı: Mutluluk endüstrisi hayatımızı nasıl kontrol ediyor?* (T. Göbekçin, Çev.). İletişim Yayınları.
- Carrette, J., & King, R. (2005). *Selling spirituality: The silent takeover of religion*. Routledge.
- Cengiz, K., Küçükural, Ö., & Gür, H. (2022). *Türkiye’de spiritüel arayışlar: Deizm, yoga, budizm, meditasyon, reiki vb.* İletişim Yayınları.
- Dardot, P., & Laval, C. (2018). *Dünyanın yeni aklı: Neoliberal toplum üzerine deneme* (I. Ergüden, Çev.). İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Dobson, A. S. (2015). *Postfeminist digital cultures: Femininity, social media, and self-representation*. PalgraveMacmillan. <http://dx.doi.org/10.1057/9781137404206>
- Fairclough, N. (1995). *Critical discourse analysis: The critical study of language*. Longman Publishing.
- Ghaffari, S. (2022). *Discourses of celebrities on Instagram: Digital femininity, self-representation and hate speech*. *Critical Discourse Studies*, 19(2), 161-178. <https://doi.org/10.1080/17405904.2020.1839923>
- Gill, R. (2007). *Gender and the media*. Polity Press.
- Gill, R., & Orgad, S. (2018). *The amazing bounce-backable woman: Resilience and the psychological turn in neoliberalism*. *Sociological Research Online*, 23(2), 477-495. <https://doi.org/10.1177/1360780418769673>
- Illouz, E. (2011). *Soğuk yakınlıklar: Duygusal kapitalizmin şekillenmesi* (Ö. Ç. Aksoy, Çev.). İletişim Yayınları.
- Jain, A. R. (2020). *Peace love yoga: The politics of global spirituality*. Oxford University Press.
- Koçak Kurt, Ş. (2021). *Duyguların tarihsel serüveni ve tarihte duygular*. OPUS

- International Journal of Society Researches*, 18(40), 2821-2852. <https://doi.org/10.26466/opus.876932>
- Lakoff, R. (1973). Language and woman's place. *Language in Society*, 1(2), 45-80. https://web.stanford.edu/class/linguist156/Lakoff_1973.pdf
- Latu, I., Mast, M. S., & Kaiser, S. (Eds.). (2013). *Gender and emotion: An interdisciplinary perspective*. Peter Lang.
- Lupton, D. (2002). *Duygusal yaşantı: Sosyo-kültürel bir inceleme*. (M. Cemal, Çev.). Ayrıntı Yayınları.
- McRobbie, A. (2009). *The aftermath of feminism: Gender, culture and social change*. Sage Publications.
- Palinkas, A. L., Horwitz, S. M., Hoagwood, K., Green, C. A., Wisdom, J. P., & Duan, N. (2015). Purposeful sampling for qualitative data collection and analysis in mixed method implementation research. *Administration and Policy in Mental Health Services Research* 42, 533-544. <https://doi.org/10.1007/s10488-013-0528-y>
- Rose, N. (1999). *Governing the soul: The shaping of the private self (2nd ed.)*. Free Association Books.
- Schrock, D., & Knop, B. (2014). Gender and emotions. J. E. Stets & J. H. Turner (Eds.), *Handbook of the sociology of emotions: Volume II* içinde (ss. 411-428). Springer. <https://doi.org/10.1007/978-94-017-9130-4>
- Toprak, F. (2023). Neoliberalizmin acılarını New Age maneviyatı ile dindirmek. *Vira-Verita E-Dergi*, 17, 1-28. <https://doi.org/10.47124/viraverita.1238970>

EK-1: Analiz Edilen YouTube Videolarının Listesi²

Kod	Kanal Adı	Video Başlığı	Video Süresi (dk:sn)	Link	Yayın Tarihi
V1	Aslı Üstündal	lucky girl sendromuyla Her İsteğim Gerçekleşti çekim yarası formülünü veriyorum	19:43	https://youtu.be/wVReplGh2gY?list=PLMADaVoFneFRtVEuh14Mk7fdOgxqrToFR	04.11.2023
V2	Rabia Karaaslan	Girl talk!! Hayatımı nasıl manifestledim? Lucky Girl Syndrome	26:05	https://youtu.be/MR6hKWv_sgg?list=PLMADaVoFneFRtVEuh14Mk7fdOgxqrToFR	21.04.2025
V3	Likediarries	Lucky Girl Syndrome Şanslı Kız Sendromu nedir?	12:02	https://youtu.be/fBEWZRElonw?list=PLMADaVoFneFRtVEuh14Mk7fdOgxqrToFR	18.03.2023
V4	Şehval Görmez	NASIL ŞANSLI OLUNUR? - Şanslı Kız Sendromu #luckygirlsyndrome	17:46	https://youtu.be/qx-C2yuaeRPk?list=PLMADaVoFneFRtVEuh14Mk7fdOgxqrToFR	17.07.2023
V5	İlayda Bilek	Manifest'in neden işe yaramıyor? Spiritüel Meditasyonlar Olumlama, Sayı Sekansları, Vision Board	20:12	https://youtu.be/fpC9tFBVdl0?list=PLMADaVoFneFRtVEuh14Mk7fdOgxqrToFR	15.03.2025
V6	neslyp-izza	Evrenden Torpilli Olmak Şanslı Kız Sendromu	12:25	https://youtu.be/9MY7KqmELXE?list=PLMADaVoFneFRtVEuh14Mk7fdOgxqrToFR	24.02.2023
V7	Aynaz_lune	Şanslı Kız Sendromu istediğini elde etmek için gerçek Gizli ipuçlar	14:10	https://youtu.be/LZOPI75NW00?list=PLMADaVoFneFRtVEuh14Mk7fdOgxqrToFR	02.03.2024
V8	Hazal.	gerçek şanslı kız sendromu manifest önerisi #1	09:13	https://youtu.be/-O8zU4uR_9g?list=PLMADaVoFneFRtVEuh14Mk7fdOgxqrToFR	17.03.2023

² Videolara erişim tarihi: 21.11.2025

V9	Sude Tutum-ođlu	LUCKY GİRL SENDROMU Çekim Yasası,İstediğin Her Şeyi Elde Etmek	14:53	https://youtu.be/Dt-ZELAS9mi0?list=PLMA-DaVoFneFRtVEuh14Mk-7fdOgxqrToFR	15.12.2023
V10	ecem on earth	lucky girl sendromu	13:29	https://youtu.be/NbKU3X_aylo?list=PLMADaVoFneFRtVEuh14Mk7fdOgxqrToFR	09.03.2024

Etik kurul onayı: Etik kurul onayına ihtiyaç bulunmamaktadır.

Çıkar çatışması: Çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Finansal destek: Finansal destek bulunmamaktadır.

Ethics committee approval: There is no need for ethics committee approval.

Conflict of interest: There are no conflicts of interest to declare.

Financial support: No funding was received for this study.